

SLOVENSKA VEŠTNIK

Lefnik XVI.

Celovec, petek, 29. september 1961

Štev. 39 (1011)

Dejstva in spoznanja ob južnotirolskem sporu

Odkar je izbruhnil spor med Italijo in južnotirolsko manjšino, smo Koroški Slovenci stali na strani zatirane manjšine. Ne le zato, ker smo mnenja, da to zahteva solidarnost s prizadeto manjšino, marveč zlasti tudi zaradi tega, ker iz lastnihkušenj vemo, da v formalni demokraciji obstoja sto možnosti, da večina tudi z formalno demokratičnimi metodami zatira manjšino in ji odreka pravice, ki ji gre do.

Zato smo še posebno pozdravili sklep naše države, da gre v korist svoje manjšine v Italiji za rešitev spora pred Organizacijo združenih narodov, ker smo bili prepričani, da bo država — da moralno še bolj podpre svojo akcijo — najprej rešila skoraj še do-cela odprta vprašanja koroške slovenske in gradišćanske hrvatske manjšine, do katerih zaščite je prav tako obvezana po mednarodni pogodbi, kakor Italija za zaščito južnotirolske manjšine. To je v začetku tudi res kazalo, ko smo tik pred zasedanjem OZN sprejeli v pogled osnutek zakona o uporabi slovenskega kot uradnega jezika pred upravnimi oblastmi. Medtem je minulo leto dni, ne da bi slišali o osnutku še kako besedo.

Nasprotno pa smo morali na žalost kemalu ugotoviti, da je v tem primeru naša država hodila isto pot kot Italija in krčevito dokazovala, da baje obstoja pravno razlika med našim in južnotirolskim vprašanjem. Medtem ko je v južnotirolskem vprašanju napram Italiji in svetovni javnosti vedno spet postavljala, da pri manjšinskem vprašanju gre v prvi vrsti za politično in ne toliko za pravno vprašanje, je naše vprašanje obravnavala in ga obravnavala še vedno ozko v formalno pravnem smislu.

Nočemo tukaj navajati tozadevne dokaze — bila bi jih dolga vrsta — pač pa hočemo poudariti, da smo koroški Slovenci kljub temu razočaranju ohranili razsodnost in opustili sleherni akcijo, ki bi morda v svetovni javnosti škodovala naši državi in moralni bremenila njena prizadevanja za svojo manjšino, čeprav so tudi v naših vrstah zlasti ob celovškem sestanku bili glasovi za bolj odločno in zlasti za bolj opazno, zdramujočo taktiko. In čestokrat ni bilo lahko zoperstavljati se takšnim zahtevam in predlogom, ki so bili izraz upravičenega ogorčenja zaradi dolgega zavlačevanja in neresnega reševanja člena 7 državne pogodbe. Za to nikdar nismo zahtevali plačila, ker je naše gledanje na reševanje manjšinskih vprašanj načelno drugačno, pričakovali pa smo, da se bo to vsaj lojalno priznalo in upoštevalo. Nasprotno pa nas je vrsta časopisov, ki so sicer tako vneto podpirali južnotirolsko akcijo, sumničila in dolžila načrtovanja takih akcij za torpediranje zadeve Južnega Tirola. Da so pri tem sodelovali ugledni manjšinski teoretiki in se posluževali celo potvorb in laži, ki so jih potem v privatnih pismih sicer prekalicali, je tembolj žalostno in obsojanja vredno.

Ob takih skušnjah koroški Slovenci vsekakor razumemo izbruh ogorčenja v vrstah južnih Tirolcev, v kolikor so bile njihove akcije le resničen odraz razočaranja nad dolgoletnim zavlačevanjem in popolnim nerazumevanjem večine in ne plod tujih direktiv. Nismo pa nikdar odobravalni takih metod, ker načelno smatramo da je mogoče reševati manjšinsko vprašanje le v mirnem vzdušju in sporazumevanju med večino in manjšino samo, katero načelo se očito uveljavlja končno tudi v južnotirolskem sporu.

Zato smo tudi iskreno pozdravili odločitev našega zunanjega ministra dr. Kreiskega, da ima redne stike z manjšino in bi želeli, da bi le-ti ne ostali le slučajnostna neobvezna oblika posvetovanja brez možnosti sklepanja, marveč postali stalna ustanova s pravico obveznih sklepov. Le tako bi ti razgovori bili, kakor jih označuje zunanji minister sam, v resnici »Modellfall« za reševanje manjšinskih vprašanj tudi za druge. Tako pa so dosedanjí rezultati več kot pičli in želimo le, da bi Južni Tirolci ne mrgali prav tako dol-

Generalna skupščina OZN ima pred seboj obsežno delo:

Ugibanja okoli nasledstva Daga Hammarskjölda

Ko je z takorekoč soglasno izvolitvijo predsednika XVI. Generalna skupščina OZN prebolela prvo krizo in poplah, ki ga je povzročil uboj generalnega sekretarja OZN Daga Hammarskjölda v Kongu na predvečer pričetka zasedanja, je pričela s svojim delom. Dnevni red letošnjega zasedanja Generalne skupščine OZN vsebuje 91 točk, ki bodo obravnavane v njenih zasedanjih ali pa v njenih pododborih. Med drugim bodo na letošnjem zasedanju po 11 letih končno razpravljali o sprejemu Ljudske republike Kitajske v OZN.

V ospredju svetovnega zanimanja pa stojijo na tem zasedanju razprava o razorožitvi, volitev novega generalnega sekretarja, kolonialno vprašanje, nemško vprašanje, vprašanje združitve Koreje, uporaba vesoljstva in pomoči Afriki. Južnotirolsko vprašanje je postavljeno na dnevni red šte 74. mestu.

O nasledstvu Daga Hammarskjölda v funkciji generalnega sekretarja OZN še ni jasnosti. Predstavniki Irske in Norveške so predložili tozadevno resolucijo, v kateri predlagajo, naj bi nekdo prevzel začasno vodstvo sekretariata OZN, dokler Varnostni svet ne bi predložil dokončnega naslednika. Temu mnenju se je pridružil tudi ameriški zunanji minister Rusk in predlagal na to mesto osebnost širokega mednarodnega ugleda.

Sploh je začasna rešitev problema novega generalnega sekretarja mnenje večine članic OZN, kajti njegova izvolitev bo OZN postavila pred težke odločitve. Sovjetska zveza namreč še vedno vztraja na svojem lanskem predlogu, da je treba

generalnega sekretarja OZN nadomestiti s takoimenovano »trojko« v generalnem sekretariatu, ki bi sestojala iz enega predstavnika Vzhoda, in enega predstavnika Zahoda, tretji član pa bi bil predstavnik nevtralnih držav.

Predstavniki dežel, ki so se udeležili konference v Beogradu, smatrajo, da je rešitev vprašanja mogoča v 2 variantah. Prva varianta predvideva možnost, da bi generalni sekretar dobil 3 namestnike, druga pa ustanovitev neke vrste izvršnega odbora OZN, katerega člani bi volila generalna skupščina. V tem primeru bi imel generalni sekretar le upravne pristojnosti, kar navsezadnje predvideva tudi ustanovna listina OZN.

Predsednik ZDA pred Generalno skupščino OZN

Veliko pozornost je zbudil nastop predsednika ZDA Johna Kennedyja pred Generalno skupščino, ko je imel v ponedeljek pred njo 40 minut trajajoči govor. V svojem govoru je obrazložil svoj osnutek programa za razorožitev, predlagal takojšnjo imenovanje resničnega naslednika Daga Hammarskjölda in se zavzel za rešitev berlinske krize. Pri tem je poudaril, da je miroljubna rešitev berlinske krize možna celo, če bi Sovjetska zveza sklenila z Vzhodno Nemčijo posebno mirovno pogodbo.

Kennedyjev program za razorožitev predvideva v prvi vrsti sklenitev pogodbe o prepovedi atomskih poskusov, ne da bi čakali na začetek splošnih razgovorov o razorožitvi. (Za te razgovore sta namreč ZDA in Sovjetska zveza predložili OZN skupna načela, katerih vsebino prinašamo na 8. strani — op. ur.) Nadalje program predvideva prepoved proizvodnje fizijskih snovi, ki jih je mogoče uporabiti v vojne namene, prepoved prenosa kontrole nad jedrskim orožjem na dežele, ki tega orožja nimajo, prepoved uporabe atomskega orožja za vzpostavitev novih vojnih torišč v vesolju in postopno uničenje obstoječega arzenala atomskega orožja in njegovo prilagajanje za uporabo v miroljubne namene.

Sovjetsko zvezo je Kennedy pozval na miroljubno tekmovanje v prenehanju oboroževalne tekme. Istočasno je napovedal podoben program za postopno razorožitev. Zavzel pa se je tudi za nadaljevanje pogajanj o razorožitvi in pri tem dejal, da je tudi »nedavna beograjska konferenca, ki je uvidela da razorožitev ni le sovjetski ali ameriški problem, temveč splošno ljudski, podprla program splošne, popolne razorožitve ob striktni mednarodni kontroli«.

Precej časa se je Kennedy zadržal okoli problema Zahodnega Berlina. Ob tej priložnosti je poudaril, da sta v sedanjem trenutku dve nevarnosti za mir: Južni Vietnam v

jugovzhodni Aziji in Berlin. V obeh primerih je treba zavrniti vse grožnje s silo. Kennedy je dejal, da se tudi strinja z vsemi, ki poudarjajo, da je vprašanje kolonializma osnovni problem te Generalne skupščine.

V torek sta govorila zunanja ministra Popovič in Gromiko

V torek je na seji Generalne skupščine govoril jugoslovanski državni tajnik za zunanje zadeve Koča Popovič, isti dan popoldan pa je govoril sovjetski zunanji minister Gromiko.

Koča Popovič je obsodil dejstvo, da se oba bloka vedno bolj usmerjata k politiki sile. Pri tem pa je ugotovil, da sta »pozitivna odgovora« Kennedyja in Hruščeva na poziv beograjske konference spodbudna.

Popovič je predlagal, naj bi države, ki niso v nobenem bloku, sodelovale v organizmu, ki bi imel nalogo se pogajati o ra-

ZDA zahtevajo v Bonnu:

Priznanje realnosti dveh nemških držav

Prenapeteži v Bonnu s starim »železnim kanclerjem« Adenauerjem na čelu so po volitvah v budih težavah. Niso se še prav sprijaznili z dejstvom, da so pri volitvah »pogoreli« in da je konec njihovega brezobzirnega vladodržstva, že so dobili udiarec. Prišel je od tam, kjer so ga najmanj pričakovali. Združene države Amerike so jim povedale, da hočejo s poti zaostrevanja odnosov v Evropi kreniti na pot mirnega razčiščevanja »problemov v Srednji Evropi«, da so pripravljene s Sovjetsko zvezo doseči kompromisno rešitev tako glede Berlina, kakor tudi glede priznanja dveh nemških držav.

Zivahna diplomatska aktivnost med Zahodom in Vzhodom, zlasti pa med ZDA in Sovjetsko zvezo v zadnjih 14 dneh je pokazala, da si realna gledišča glede Berlina in dveh nemških držav niso tako nasprotnojoča, kakor je bil prvotni politični vik in krik okoli njih. Na zahodu spoznavajo, da Adenauerjeve ambicije niso vredne vojne. To mu hočejo deloma po ovinkih deloma pa tudi naravnost povedati.

Že nekaj časa tečejo v Bonnu med zahodnonemškimi in ameriški predstavniki pogajanja za priznanje sedanje vzhodnonemško-polske meje ob Odri. V petek preteklega tedna pa je Kennedyjev posebni poslanik v Zahodnem Berlinu, general Clay novinarjem »mimogrede« povedal, da ni nemogoče, da se bo treba »sprijazniti z realnostjo dveh nemških držav« in da bi bili izgledi za njuno združitve mnogo bolj-ši, če bi »se z vzhodnimi Nemci pogajali,

zorožitvi. S tem v zvezi se je izrekel za sklicanje izrednega zasedanja Generalne skupščine OZN ali pa mednarodne konference, ki bi obravnavala vprašanje razorožitve. Prav bi pa bilo, da bi velike države nujno blokirale svoje vojaške izdatke. To bi bil prvi resen dokaz za pripravljenost na ustavitve oboroževalne tekme. Popovič je zahteval sklicanje konference za prekinitev jedrskih poizkusov in pri tem obsodil francoski atomski poizkus v Sahari kot hud zločin, ki je bil edini razlog da je z obnavljanjem atomskih poizkusov pričela tudi Sovjetska zveza.

Za začasnega tajnika OZN je predlagal osebnost, ki ne pripada nobenemu bloku, kar se pa tiče končne rešitve tega vprašanja, je predlagal za generalnega sekretarja vidno osebnost iz nevezanih držav, kateri bi pomagal pečlanski posvetovalni odbor, v katerem bi bili zastopani različni deli sveta.

Gromiko je takoj v uvodu svojega govora omenil berlinsko krizo. Izjavil je, da je mogoče nemško mirovno pogodbo podpisati še letos. Zahodni Berlin je postal žarišče velike vojne nevarnosti. »Nihče noče tretje socialne ureditve v zahodnem Berlinu. Predlagamo, naj se pravice zahodnonemškega prebivalstva zaščitijo pred zatiranjem kogarkoli. Razen tega je Sovjetska zveza naklonjena, da zahodni Berlin svobodno naveže vezi z zunanjim svetom. Trditve, da nekdo ogroža svoboden dostop v zahodni Berlin so grobe potvorbe sovjetskega stališča. Naš predlog za mirovno pogodbo nikakor ne vsebuje prepovedi dostopa v zahodni Berlin in ni govora o kaki blokadi, kakor skušajo nekateri trditi. Svobodno zahodnoberlinsko mesto bo imelo pravico navezati vezi s katerokoli državo kateregakoli kontinenta«.

Gromiko je v svojem nadaljnjem govoru obravnaval vprašanje generalnega sekretarja OZN, pri čemer je vztrajal na predlogu »trojke«. Nadalje je omenil »pozitivne rezultate« v zvezi z razorožitvijo ter precej obširno razpravljal o kolonializmu. Ob koncu pa se je zavzel za sprejem LR Kitajske v OZN.

Gromiko je v bistvu obravnaval vsa vprašanja, ki jih je dan poprej načel predsednik ZDA Kennedy, vendar pa ni neposredno odgovoril na Kennedyjeva utemeljevanja in jih ni pobijal, kakor so od raznih strani pričakovali.

namesto da jih ignorirajo». Močno v smeri odstopa od podpiranja zahodnonemške zaostrevale politike je govoril tudi prezident Kennedy pred OZN, ko je dejal, da je krizo okoli Berlina mogoče rešili mirnim potom in da pri tem ZDA niso vezane na togo formulo. »Mi menimo«, je dejal Kennedy, »da je taka mirna rešitev, ki bo varovala svobodo Zahodnega Berlina ter navzočnost in dostop aliiranih sil do njega, ki pa bo po drugi strani priznala historične in pravne interese drugih za vzdrževanje evropske varnosti, mogoča«.

Ob takem stališču do nemškega vprašanja so v Bonnu razumljivo močno razočarani in zaskrbljeni, kakšni bodo »sklepi«, ki jim bodo morali prej ali slej »pogledati v oči«. Vsekakor bo moral Bonn znova spoznati, da mu podobne igre v vojni napačnosti, kakor jo je igral Hitler leta 1938 in 1939, svet ne pusti več igrati.

Ob robu dogodkov:

To nikakor ni v čast ministrstvu za pouk

V »Pädagogische Mitteilungen« kot priloži uradnega lista Zveznega ministrstva za pouk št. 9/1961 je pod rubriko »Jahresberichte und Festschriften« prvič omenjeno tudi letno poročilo Državne realne gimnazije in gimnazije za Slovence v Celovcu. Omenjeno je letno poročilo za šolsko leto 1959/60, medtem ko IV. letno poročilo, ki je bilo izdano za šolsko leto 1960/61 ni omenjeno.

Dejstvo, da je v »Pädagogische Mitteilungen« našla tudi slovenska gimnazija svoj kotiček, je razveseljivo. Zaradi tega niti ne zamerimo, če je omemba njenega letnega poročila prišla z enoletno zamudo. Zamerimo pa napake in pogrške, ki jih vsebuje ta omemba. Tako-le omenja letno poročilo:

382. Klagenfurt, Državna Realna Gimnazija za Slovence.

Hsg. provisorischer Direktor Dr. Josko Tischler, Dr. Anton Feinig: Nekaj splošnega o hišnih imenih (29 f.; einige Bemerkungen über Familiennamen).

Stefan Josip 1935—1960 (30; Gedenken an den slovenschen Dichter mit Anführung eines Sonets). Sch. (mit besonderer Hervorhebung der musikalischen Leistungen der Schule) 32 + 5 Abb.

Spričo napak v gornji objavi je treba vsekakor ugotoviti:

• Letno poročilo ni poročilo »Državne realne gimnazije za Slovence«, temveč je III. letno poročilo Državne realne gimnazije in gimnazije za Slovence, kar je jasno razvidno iz poročila samega.

• Dr. Anton Feinig (in ne Feining) je v njem na strani 29 objavil prispevek pod naslovom »Nekaj splošnega o hišnih imenih«. V nemščini preveden se more ta naslov glasiti »Etwas allgemeines über Hausnamen« in ne »Familiennamen«.

• »Stefan Josip 1835—1960« je dejanski naslov sestavka v spomin stopetindvajsetletnici rojstva znamenitega koroškega Slovence Josipa Štefana v tem letnem poročilu. »Pädagogische Mitteilungen« ne zamerimo napako v letnici, to je lahko povzročil »tiskarski škrat«. Pač pa hudo zamerimo — in z nami verjetno ves znanstveni svet — da tega znamenitega fizika, ki je izsledil takoimenovane Štefanove zakone, list ministrstva za pouk degradira na pesnika.

Res se je Štefan v svojih mladih letih ukvarjal tudi s pesništvom, toda na tem področju se nikakor ni povzpел na višino, ki bi jo mogli primerjati z njegovo veličino in mednarodnim slovesom kot fizik. Naj v pojasnilo veličine tega koroškega Slovence omenimo le nekatera priznanja, ki jih je bil deležen kot znanstvenik na Dunaju:

1858 je 23 let star postal doktor filozofije;

1860 je bil izvoljen za dopisnega člana dunajske akademije;

1863 je postal redni profesor višje matematike in fizike na dunajskem vseučilišču;

1865 je bil imenovan za pravega člana dunajske akademije in za ravnatelja fizikalnega inštituta;

1869 je bil izvoljen za dekana filozofske fakultete dunajskega vseučilišča;

1870 je postal rektor magnificus Almae matris;

1885 je postal predsednik dunajske akademije in s tem kol znanstvenik dosegel najvišjo čast, ki jo je doseči mogel.

Ta edinstveni vzpon koroškega Slovence Josipa Štefana je najboljši dokaz za spoštovanje, ki ga je užival v Avstriji in v mednarodnem znanstvenem svetu in ki ga uživa še danes. Ta svet mu je 1895 postavil v arkadah dunajske univerze časten spomenik kot enemu največjih znanstvenikov, kar jih je ta univerza v zgodovini imela. Zelo žalostno spričevalo za prosvetno ministrstvo pa je, da je na tega Štefana pozabilo.

Spričo malomarnosti, ki jo vidimo pri omembi letnega poročila slovenske gimnazije v »Pädagogische Mitteilungen« pa se tej pozabljivosti niti ne moremo čuditi.

150.000 stanovanj premalo

150.000 stanovanj manjka v Avstriji, 30.000 družin živi v človeka nevrednih barakah in 300.000 stanovanj je tako starih, da jih bo treba v doglednem času nadomestiti z novimi, je pred kratkim dejal socialni minister Proksch, ko je zavzel stališče do namere finančnega ministra, da bo v letu 1962 črtal iz državnega proračuna vse prispevke za gradnjo stanovanj.

Pri zveznem fondu za stanovanja in naselitev leži nerešenih 37.656 prošenj. Seda-

V duhu razvijanja dobrososeskih odnosov:

Aprila 1962 prvi sejem „Alpe-Adria“ v Ljubljani

Z aprilom prihodnjega leta bo ljubljansko Gospodarsko razstavišče obogačeno za eno redno sejsko prireditve več. V preteklem tednu je upravni odbor Trgovinske zbornice za LR Slovenijo odobril ustanovitev sejma »Alpe-Adria« sejma, ki je že del časa želja gospodarskih organizacij Slovenije in organizacij v obmejnih območjih v Italiji in pri nas v Avstriji, ki med seboj vedno tesneje sodelujejo.

Za prvi sejem »Alpe-Adria«, ki je napovedan za april 1962 s pripravami že pričenjajo. Sejem bo specializirana razstava izdelkov, ki so predmet zamenjave po obmejnih in po sejskih sporazumih, organiziran pa bo vsako leto aprila. Njegov temeljni namen je, da pospeši in poglobi blagovno izmenjavo z avstrijskim in italijanskim tržiščem, poleg tega pa naj bi sejem prispeval tudi k okrepljeni medsebojnemu turističnemu prometu, k razvijanju dobrososeskih odnosov, ki naj bi se kazali na raznih priložnostnih prireditvah kulturnega značaja.

Organizatorjem te nove sejske prireditve v Ljubljani je bilo obljubljen, da bodo liste izdelkov blagovne izmenjave v skupni vrednosti 2 milijard lir in 30 milijonov šillingov v najkrajšem času potrjene. Sejem bo potemtakem močno okreplil tudi gospodarsko sodelovanje med Slovenijo in Koroško in prispeval k medsebojnemu zblizevanju obeh dežel, zlasti pa obeh sosednih narodov.

Investicije ZDA v inozemstvu

Po pravkar objavljenih podatkih ministrstva za trgovino ZDA je dosegla skupna vrednost investicij Zedinjenih držav Amerike v inozemstvu ob koncu lanskega leta rekordno višino 50,3 milijarde dolarjev in je bila kar za 5,5 milijarde dolarjev višja kot leto dni poprej.

Kot najpomembnejša značilnost pri lanskem premikih kapitala iz ZDA v tujino se navaja predvsem močan odtok denarja v obliki kratkoročnih naložb, predvsem kot posledica višjih obrestnih mer v tujini. Ministrstvo za trgovino ZDA ceni višino teh kratkoročnih naložb v lanskem letu na 1,3 milijarde dolarjev, medtem ko so l. 1959 znašale le 77 milijonov dolarjev.

Neposredne investicije ameriških gospodarskih organizacij v tujini so se lani zvišale za 2,9 milijarde na 32,7 milijarde dolarjev. Od te vsote je bilo 1,7 milijarde dolarjev prenesenih v tujino s transferom kapitala, medtem ko je bilo 1,2 milijarde dolarjev financirano iz dobičkov ameriških družb oziroma podjetij, zadržanih v inozemstvu.

Porast dolgoročnih ameriških investicij v l. 1960 v obliki delnic, obveznic in bančnih posojil inozemstvu navaja omenjeno ministrstvo ZDA za 1,2 milijarde dolarjev, tako da se je celotni znesek teh investicij ob koncu lanskega leta zvišal na 12,6 milijarde dolarjev.

Dosedanji letošnji izvoz kapitala iz ZDA pa navaja isto ministrstvo s 5,5 milijarde dolarjev. Od tega zneska pa obremenjuje

ameriško plačilno bilanco le znesek 3,9 milijarde dolarjev, ker znesek 1,6 milijarde dolarjev ni bil obsežen v dejanskem izvozu kapitala, temveč odpade na financiranje z dobički inozemskih podružnic ameriških gospodarskih organizacij, ki so ostali v inozemstvu.

Zanimivi so tudi podatki ministrstva za trgovino ZDA o spremenjeni geografski razporeditvi ameriških inozemskih investicij. Neposredne investicije v Evropi so se lani zvišale za 1,2 milijarde na 6,6 milijarde dolarjev, pri čemer so se zvišale zlasti investicije v šest držav Evropske gospodarske skupnosti, in sicer za 430 milijonov dolarjev. Neposredne ameriške investicije v Vel. Britaniji se navajajo s 600 milijoni dolarjev in se štejejo za izredno visoke. Vendar pa pri tem ne gre prezreti, da je treba precejšnji del omenjenega zneska pripisati znanim transakcijam družbe Ford Motor Co.

Preseneča pa dejstvo, da so se ameriške investicije v države Latinske Amerike lani zmanjšale od 218 milijonov dolarjev v l. 1959 na 95 milijonov dolarjev ob koncu lanskega leta.

Zaradi močnega naraščanja pasivnega salda plačilne bilance ZDA pa je bila vlada ZDA prisiljena izdati nekatere ukrepe, ki sicer ne posegajo neposredno v pravice do premikov kapitala oziroma iznosa zlata in deviz iz ZDA, ki pa so vendar v skrajni liniji usmerjeni v izdatno razbremenitev ameriške plačilne bilance in v učvrstitev dolarja kot vodilne valute v mednarodnem merilu.

Poučni izlet kmetijske šole v Podravljah:

Sodobno kmetijstvo v povezavi teorije s prakso

V učnem načrtu kmetijske šole v Podravljah zavzemajo poučni izleti izredno važno mesto, saj predstavljajo pomemben činitelj povezave strokovnega pouka na šoli z ureditvijo in izkušnjami kmetijske proizvodnje v široki praksi.

Letos so si lanski gojenci šole na tridnevnem poučnem potovanju ogledali ljubljanski Agrokombinat, posestvo kmetijske šole Grm pri Novem mestu, perutninarstvo farmo Kras v Neverkah, plantažne nasade Črni kralj in kmetijsko posestvo Bonifiko pri Kopru. Posebno močan vtis so napravili nanje farmski veleobrati ljubljanskega »Agrokombinata«, ki predstavljajo novo obdobje v razvoju slovenskega kmetijstva, ki temelji na razvijanju sodobnih družbenih posestev in raznih oblik združnega sodelovanja z zasebnimi kmeti s ciljem povečanja kmetijske proizvodnje.

Agrokombinat Ljubljana — središče intenzivne farmske reje in pitanja živine

Ljubljana je že od vsega začetka narekovala okoliškim kmetijskim obratom razvijanje živinoreje — tako smo izvedeli od pomočnika direktorja »Agrokombinata« tov. inž. Mežana, ki nam je orisal glavne značilnosti farmske reje in pitanja živine. Zato se je pred leti združilo 9 kmetijskih obratov s skupno 3000 ha zemlje v Agrokombinat Ljubljana. Njegov glavni namen je oskrba Ljubljane z mlekom in mesom.

nji gmojni položaj fonda je tak, da je ugoditev prošnji mogoča šele v šest in pol letih. Socialna gradnja stanovanj bi potrebovala najmanj 10 milijard šillingov kreditov.

Ob taki ugotovitvi se znova vsiljuje vprašanje: Kaj je za dobrobit prebivalstva važnejši: že v osnovi ponesrečeno »oboroževanje« avstrijske vojske ali pa gradnja stanovanj. Brez dvoma drugo. In to naj upošteva tudi finančni minister.

Gospodarska moč Agrokombinata, izražena v številu živine in prireje pa je naslednja: v Zadobrovem redijo 1.200 krav; na Crnelcem spitajo letno 5.000 telet kvalitete baby beef; v Ihanu, Repnjah in Dolskem redijo 1.100 plemenskih svinj. Na Dolskem redijo še 7.000 nesnih rac in pridobijo letno 60.000 rac za pitanje; v Zalogu letno spitajo okrog en milijon brojlerjev (piščancev za cvrtje).

Glavni značilnosti farmske proizvodnje Agrokombinata sta: specializacija po panogah in obratih ter intenzivnost v proizvodnji. Specializacija po panogah omogoča smotrno obratovanje in maksimalen izkoristek proizvodnih sredstev, intenzifikacija pa rejo oziroma pitanje 3 do 5 glav velike živine na 1 ha obdelovalne zemlje. Na osnovi specializacije in mehanizacije proizvodnega procesa oskrbuje in spita en sam človek na leto 300 bikov, 500 prašičev ali 15.000 piščancev. Na farmi v Zadobrovi oskrbuje dva človeka 360 glav molzne živine. Vsak delavec ima ustrezno strokovno kvalifikacijo.

(Se nadaljuje)

PO ŠIRNEM SVETU

BERLIN. — Pred vzhodnonemškimi središčem so začeli proces proti dvema Američanom, enemu Nizozemcu in enemu Britancu, ki so obtoženi, da so skušali spravljati državljane Demokratične republike Nemčije v zahodni Berlin.

PARIZ. — Pred hišo poveljnika francoskih sil v Alžiriji generala Charlesa Ailereta je eksplodiral peklenski stroj. Cloveških žrtev ni bilo. General Aileret je pozval francoske čete na boj proti OAS.

ANKARA. — V nesreči turškega potniškega letala »F-27«, ki je padlo tik pred pristankom na ankarskem letališču, je izgubilo življenje 25 ljudi, tri pogrešajo, en potnik pa je preživel nesrečo.

VANDENBERG. — Predstavnik ameriške letalske baze v Vandenbergu je sporočil, da so uspešno izstrelili največjo ameriško raketo, tipa »Titan«. To je bila prva izstrelitev vojnega tipa te rakete, ki je težka 110 ton.

RIM. — Centralni komite Socialnodemokratske stranke Italije je sprejel resolucijo, s katero je odobril poročilo generalnega sekretarja Guiseppa Saragatta. Besedilo resolucije poudarja potrebo ustanovitve nove sredinske vlade, ki se bo borila za obrambo miru in svobodi za vse narode in ki jo bodo sestavljale krščanskodemokratske, republikanske in socialnodemokratske stranke ob podpori Nennijevih socialistov. Tako rešitev je v svojem poročilu predlagal Saragatt kot zamenjavo za sedanjo krščanskodemokratsko vlado. Predlagal je, naj bi ta načrt uresničili sredi decembra.

ADIS ABEBA. — V nevtralnem področju med Kuwaitom in Saudovo Arabijo so našli nova ležišča petroleja. Tako je sporočilo saudsko ministrstvo za rudarstvo in nafto. Eden od teh izvorov, ki so ga začeli izkoriščati v začetku septembra, daje dnevno okrog 5000 barel nafte. Novi izvori so last arabsko-ameriške petrolejske družbe »Aramco«.

WASHINGTON. — Za federalnega sodnika pri apelacijskem sodišču ZDA so imenovali odvetnika Thurgooda Marshalla. Odvetnik je črnc in je znan kot borec proti rasni diskriminaciji. Doslej je bil v federalnem apelacijskem sodišču ZDA en sam črnc, zaradi česar dajejo imenovanju Marshalla poseben pomen.

MOSKVA. — Sovjetski znanstvenik Pokrovski je izjavil, da bodo morali bodoči kozmonavti pri poletih v vesolje zapuščati zemeljsko kroglo na področju tečajev, da bi se tako izognili pasovom radiaciji, ki se v glavnem nahajajo okrog 100.000 km nad poloblo. Pokrovski je dodal, da bodo morali kozmonavti leteti okrog Zemlje pod temi pasovi ali nad njimi.

PRAGA. — Češkoslovaško zunanje ministrstvo je sporočilo, da so v zahodnem in osrednjem področju Slovaške odkrili vojnisko mrežo, ki je po navodilih tuje obveščevalne službe pošiljala na Zahod vojaške podatke. Aretirali so ameriškega državljana z ženo, ki je potoval kot turist po Češkoslovaški in baje vodil to skupino.

ALŽIR. — Po sporočilu francoskih vojaških krogov je v zadnjih 24 urah v Alžiru eksplodiralo 24 bomb, med temi 15 v mestu Alžiru, 3 v Oranu in 2 v Constantine. Francoske varnostne sile so postavile na alžirskih ulicah barikade v prizadevanju, da bi preprečile demonstracije proti predsedniku de Gaulle. Neke noči so desničarski skrajneži po radiu pozvali desničarske skupine, naj demonstrirajo 90 minut. Takoj po pozivu je eksplodiralo 18 bomb.

BERLIN. — Predstavnik britanske vlade je sporočil, da so dopisnika sovjetske agencije TASS Vladislava Šumskega izgnali iz zahodnega Berlina. Prispel je v britanski sektor mesta letos v juniju, vendar se ni hotel prijaviti zavezniškemu turističnemu uradu, da bi dobil redna dovoljenja za bivanje.

WASHINGTON. — Ameriška komisija za atomsko energijo je sporočila, da so v Sovjetski zvezi napravili na Novi Zemlji nov jedrski poizkus v atmosferi. To je že petnajsta eksplozija od 1. septembra dalje. Tudi švedski observatorij v Uppsali je sporočil, da so tamkajšnji aparati registrirali atomsko eksplozijo v bližini Nove Zemlje.

PARIZ. — Število cestnih nesreč v Franciji je v kratkem času, to je od 14. do 17. septembra, prekosilo vse rekorde: cestno orožništvo in policija so jih naštel 2.260. Pri teh nesrečah je bilo 125 mrtvih in sicer 54 avtomobilistov, 44 motociklistov in kolesarjev ter 27 pešcev. K temu pride še 3.011 ranjenec, med katerimi je 1.182 avtomobilistov ter 1.444 uporabnikov vozil na dveh kolesih.

Štalenska gora je postregla z novimi zanimivostmi

Koncem septembra na Štalenski gori običajno zaključijo svoja vsakoletna izkopavanja mesta iz keltske in rimske dobe na pobočjih te gore. Vsakoletna izkopavanja ne pripomorejo le k odkritju „novosti“ o tem mestu, temveč dajejo čedalje jasnejšo podobo o vzrokih, zakaj je tu še pred Virunumom na Gosposvetem polju nastalo obsežno mesto, ki se je razprostiralo po gori vse gor do sedanje cerkvice, kjer je svojčas stal keltski tempel. Posebno bogata pa je bila žetev letošnjih najdb.

To žetev sta v četrtek preteklega tedna novinarjem predstavila ravnatelj deželne muzeja, dvorni svetnik dr. Moro in šef delovnega štaba na Štalenski gori, univ. prof. dr. Rudolf Egger. Njihova razlaga novih odkritij je veliko bliže, kakor prejšnji obiski predočila vzroke obstoja keltsko-rimskega mesta ob Štalenski gori ter dogajanj in življenja v njem pred 2000 in več leti. Letos odkrita obsežna tržnica z železninami in dokumenti, kaže, da je mesto — katerega ime je še vedno neznano — z železnimi in jeklenimi izdelki trgovalo „na veliko“ ne le v okviru rimskega cesarstva, temveč tudi z Grčijo, Srednjim Vzhodom in Tangerjem v Severni Afriki. To dejstvo potrjuje nad 300 najdenih knjigovodskih in računskih zapiskov, ki so jih letos izkopali. Najdeno jeklo sodi po raziskovanjih in analizah tehničnih visokih šol in znanstvenih zavodov tudi še danes v vrste najkvalitetnejšega jekla.

Letošnja izkopavanja pa so omogočila tudi še odkritje vrste drugih zanimivosti življenja in stanovanske kulture po naših krajih pred 2000 in več leti. Med njimi je rimsko kopaljšče ravno tako zanimivo, kakor rimska kuhinja, ogrevanje stanovanj v tisti dobi ali pa zelo kompliciran vodovod, katerega način še ni docela raziskan. Tu sem sodijo tudi edinstveno lepe jedilne posode, toaletni pribor žena nekdanjih štalenskih trgovcev, razne lepe freske, denarji in mnogo drugega iz področja keramike, kar je spravljeno v eni izmed odkritih kleti „taberen“ ali rimskih tržnic.

„Hamlet“ v celovškem mestnem gledališču

Petkova prva predstava Shakespearovega »Hamleta« s strani celovškega mestnega gledališča je bila »svojevrsna«. Šlo je za skrajšano inscenacijo te zaloigre. V dobrih dveh urah je bila ta tragedija o danskem princu Hamletu v moderno aktivni priredbi režiserja Reinholda Siegerta z Dunaja odigrana pred razprodano dvorano. Skrajšanje uprizoritve ni motilo. Nekateri dolgovozne psihološke scene so uspešno nadomestili klasična glasba, glasbeno podkrepilno divjanje viharja in vojno vzdušje ter spretno pripravljen scenarij. Kakor režiser je tudi scenograf Karl Eugen Spurny šel moderna pota. Njegova zamisel je bila tako posrečena, da scenarija ni motila zgodovinska pristnost kostumov, ki jih je pripravila Army Arnold.

Naslovno vlogo v naturalistično efektivni prireditvi te tragedije je kot gost igral Gunther Bork. On ni bil nič manj posrečen, kot pa celotna režija Hamleta. Marsikdo je dejal, da je bil uspeh premiere v bistvu njegov uspeh. Pa tudi Astrid Lindner v vlogi Ophelije, Rainund Kuchar v vlogi kralja in Edith Theiner kot kraljica so bili na nepričakovano lepi višini. Pravzaprav so bile vse vloge odigrane na umetniško zelo lepi višini. Ne da bi poskušali postaviti vseh neomenjenih umetnikov v senco, moramo med njimi posebej le omeniti novinko v celovškem gledališču Ingeborg Bouböck, ki je kljub kratki sceni pokazala, da nas utegne še marsikdaj prijetno presenetiti.

Na splošno bodi ob koncu le še povedano, da je gledališče znova pokazalo, da gre s časom in da je v stanju se lotiti tudi težjih režijskih »operacij« in jih izvesti v zadovoljstvo publike.

V nedeljo pa se je gledališče predstavilo s prvo operetno premiero nove sezone. Predvajalo je opereto »Madame Pompaour«. O njej bomo poročali v prihodnji številki.

JANKO PLETESKI:

Manjšinska zakonodaja na Koroškem

po drugi svetovni vojni

»Če pa se zdaj postavlja vprašanje, na kakšen način se lahko spremeni ali razveljavi ta okupacijska pravna norma (t. j. uredba iz l. 1945, op. pis.) s pomočjo avstrijskega prava, potem je treba opozoriti na izrek Ustavnega sodišča z dne 8. oktobra 1948, V-8/48 (Slg. Nr. 1695). Tam je razloženo, da doživijo pravni predpisi, ki izvirajo iz tujega pravnega sistema, a ki so recipirani v avstrijski pravni red, pri svoji uvrstitvi v avstrijski pravni sistem formalno transformacijo in da jih je treba uvrstiti v stopenjsko zgradbo avstrijskega prava po njihovem vsebinskem normiranju kot ustavne zakone, zakone ali uredbe, ne glede na to, kakšno oznako nosijo (n. pr. uredba namesto zakon). Norme, ki bi jih po avstrijskem pravu bilo mogoče postaviti samo z zakonsko odredbo, morajo zaradi tega po svoji recepciji na vsak način veljati kot zakon. Pri smiselni aplikaciji teh načel na obravnavani primer, ne more biti nobenega dvoma, da ima uredba z dne 3. oktobra 1945 o novem oblikovanju dvojezičnih osnovnih šol na južnem ozemlju Koroške moč zakona in da jo je za-

radi tega mogoče spremeniti samo z avstrijskim zakonom. Glede na materijo, ki jo ta, z zakonsko veljavno izdana uredba, urejuje, pa se njena sprememba ali razveljavljanje more izvesti v smislu paragrafa 42 ustavnega prehodnega zakona samo po poti ujemajočih se deželnih in zveznih zakonov.« (Beiblatt zur Parlamentskorrespondenz, 55. Beiblatt, 8. März 1951, 200/A.B. zu 218/J.)

8. Motivno poročilo, ki ga je sprejela koroška deželna vlada 10. decembra 1953 k osnutku novega zakona o dvojezičnih šolah, je ponovilo to stališče avstrijske zvezne vlade in sicer: »Dežela Koroška je 1. februarja 1946 zopet stopila v pravno območje avstrijske zvezne republike. V smislu kontrolnega spoznanja so poprej sprejete uredbe ostale še naprej veljavne in so postale avstrijsko pravo. Ker so glede šolskih vprašanj potrebni paktirani zakoni, je sprememba te šolske uredbe možna samo s pomočjo zakona, ki ga bosta sprejela prav tako koroški deželni kot avstrijski državni zbor.«

9. Avstrijska vlada se je 3. februarja 1955 v memorandumu »Min-

derheitenschutz im Erziehungswesen in Österreich«, izdelanem za Podkomisijo OZN za preprečevanje diskriminacije in zaščito manjšin, tako-le sklicevala na uredbo iz l. 1945: »Posebej je treba opozoriti na uredbo, ki zadeva reorganizacijo dvojezičnih osnovnih šol v Južni Koroški in ki jo je izdala časasna deželna vlada Koroške 3. oktobra 1945. Po tej uredbi so bile uvedene dvojezične osnovne šole v nekaterih posebej naštetih občinah Južne Koroške. V glavnem je pouk v prvih treh razredih teh šol v otrokovi materinščini, ne glede na to pa je od časa, ko otrok vstopi v šolo, posvečenih ne manj kot 6 ur na teden pouku drugega deželnega jezika. V četrtem razredu postane nemščina učni jezik, vse dokler traja obvezno šolanje, vendar ostane slovenščina učni jezik v 4. razredu štiri ure in v naslednjih razredih tri ure na teden. Verouk je izključno v materinščini.« (Dokumentacija OZN, E/CN. 4/Sub. 2/L. 92/Add. 32, str. 14.)

10. Avstrijski vladni načrt za nov manjšinski šolski zakon na Koroškem, z dne 11. septembra 1957, je predvidel razveljavljanje uredbe iz l. 1945 s posebno ustavno določbo (paragraf 32) in jo je torej priznal kot ustavno veljavno. Tudi v pojasnjevalnih pripombah vlade k zakonskemu osnutku je bilo izrecno poudarjeno, da je uredba iz l. 1945

»z vidika avstrijske zvezne ustave mogoče spremeniti samo z zakonom«. (288 der Beilagen zu den stenographischen Protokollen des Nationalrates, VIII. G. P. 11. IX. 1957, str. 8 in 9.)

11. Uredba o dvojezičnem šolstvu je bila odpravljena z ustavno določbo zakona, ki jo je avstrijski parlament sprejel s kvalificirano dvetretjinsko večino 19. marca 1959 (čl. 35). Zakaj je bilo treba uredbo o dvojezičnih šolah iz l. 1945 razveljaviti z ustavno določbo, je pojasnil šolski pododbor avstrijskega parlamenta v svojem poročilu k zakonskemu predlogu: »Razveljavljanje šolske jezikovne uredbe iz 1945. leta, ki je predvideno v paragrafu 35, prav tako zahteva ustavno določbo zaradi v njej vsebovanega prepletanja zveznih in deželnih kompetenc.« (655 der Beilagen zu den stenographischen Protokollen des Nationalrates, VIII. G. P. 19. III. 1959.)

Vsi navedeni uradni avstrijski dokumenti in stališča avstrijske vlade dokazujejo, da uredba o dvojezičnih šolah iz l. 1945 in vse ugodnosti, ki jih je slovenska manjšina po njej uživala, niso bile v trenutku sklenitve državne pogodbe samo »upoštevani fakt«, marveč ustavno veljavna norma zakonskega značaja, ki jo je bilo moč spremeniti samo s paktiranim zakonom zveznega in de-

Občni zbor Hrvatskega kulturnega društva na Gradiščanskem

Preteklo nedeljo je imelo Hrvatsko kulturno društvo na Gradiščanskem v Trajštofu svoj letošnji občni zbor. Slovenska prosvetna zveza je ob tej priložnosti poslala društvu naslednjo brzojavko:

„Obnemu zboru Hrvatskega kulturnega društva želimo plodno delo in uspešne zaključke v korist kulturnega napredka hrvatskega ljudstva na Gradiščanskem. — Slovenska prosvetna zveza v Celovcu.“

VI. kongres Zveze književnikov Jugoslavije:

Za mir in človeško življenje

Začetkom preteklega tedna je v Sarajevu VI. kongres Zveze književnikov Jugoslavije zaključil svoje delo. Kongres je razpravljaval in sklepal o nalogah književniških in založniških organizacij, o vstopu v mednarodno organizacijo književnikov, takomenovan PEN-klub, in o pospeševanju širjenja knjige med prebivalstvom. Ob zaključku je izvolil nov upravni odbor, ki mu predseduje makedonski književnik Blaže Koneski in katerega generalni sekretar je srbski književnik Ivan V. Lalič.

Ob zaključku je kongres med drugim sprejel resolucijo, v kateri »v imenu razuma in v skrbi za sedanost in prihodnost človeštva zahteva dokončno in splošno mednarodno prepoved z atomskimi bombami. Vojna in grožnje z vojno naj za vedno prenehajo biti sredstvo za reševanje meddržavnih sporov, saj bi vojna danes neogibno pomenila ne samo uničenje vsega tistega, kar dela človekovo življenje vredno in dostojno, temveč uničenje življenja samega.“

Častni član Burgtheatra Albin Skoda umrl

V petek preteklega tedna je na Dunaju umrl častni član Burgtheatra, profesor Albin Skoda v 52. letu starosti. V noči od nedelje na ponedeljek so mu pričeli krvaviti možgani in je bil od tega časa naprej v nezavesti. Zalne sočanosti za slavnim gledališkim umetnikom bodo danes popoldne.

Albin Skoda je že kot devetleten fant nastopal v Burgtheatru. Pozneje je postal priljubljen umetnik v številnih nemških gledališčih, dokler se ni leta 1946 vrnil v Burgtheater, kjer je mojstrsko igral skoraj vse znamenite in težke vloge. Z njegovo smrtjo je Burgtheater utrpel veliko in skorajda nenadomestljivo izgubo.

VI.

Določila državne pogodbe o manjšinskih pravicah so co ipso določila za zaščito manjšine in tudi avstrijska pravna literatura jih kot take označuje (Minderheitenschutzbestimmungen), tako n. pr. pojasnilne pripombe k državnim pogodbam, ki jih je avstrijska vlada 21. maja 1955 predložila parlamentu ob pregledu za ratifikacijo. Zaščitne določbe, sprejete z nalogo ugotoviti pravice manjšine, se ne morejo tolmačiti kot pooblastilo za poslabšanje položaja prizadete manjšine, marveč morajo po svojem osnovnem namenu učinkovati v korist manjšine. To načelo, brez katerega bi meddržavno-pravno stimulirana manjšinska zaščita sploh izgubila svoj smisel, sprejema kot samo po sebi umevno tudi pravna komisija Evropskega sveta v svojem poročilu o položaju nacionalnih manjšin v Evropi, ki ga je predložila 14. septembra 1959.

(Se nadaljuje)

Št. Janž ima v nogometu možnosti

DSD Borovlje — Št. Janž 4:5 (4:4)
 Št. Janž — SK Kolmar vas 6:2 (5:0)
 SV Kolmar vas — Št. Janž 4:2 (2:0)
 Št. Janž — Poreče 3:1 (2:0)

Po štirih prvenstvenih tekmah drugega razreda je položaj na lestvici že dokaj jasen. Vsekakor bo naslov prvaka ostal v Rožni dolini. Slovensko moštvo Št. Janž nas je z izjemo majhnega spodrsnjaja proti Kotmari vasi prijetno presenetilo.

Izredno dramatične tekme proti Borovljam in Porečam so privabile ob igrišče že kar lepo število gledalcev, ki so bili prijetno presenečeni nad kvaliteto igre.

Št. Janž nastopa letos z nekaterimi novimi igralci, ki so se že dobro vživeli v moštvo. Mladi Durchschnabel v obrambi, vratar Konrad in napadalec Popič so zapustili dober vtis. Stebri moštva pa so slej ko prej Gabriel I. v obrambi, ki je brez dvoma najboljši srednji branilec v drugem razredu, in Walchensteiner. Mladi Hanzej Gabriel (III.) je kralj strelcev v drugem razredu. S požrtvovalno in dokaj dobro igro se iz tekme v tekmo boljšajo najmlajši igralci Malle, Parth, Siedler in Hanscho.

Poraz proti Kotmari vasi je zakrivila predvsem slaba taktika in izredno nerazpoložena obramba. Razumljivo je, da s tako sestavo ni mogoče doseči uspeha. Izraziti branilec v napadalnih vrstah ne more priti do izraza.

Sicer pa je izguba dveh točk vilila nove borbenosti v čevlje napadalne petorke, ki se je v tekmi proti do tedaj neporaženim Porečam izredno izkazala. Zablestel je zopet mladi Hanzej Gabriel, ki je za svoj rojstni dan dvakrat potresel nasprotnikovo mrežo. Obramba je igrala zopet v standardnem sestavi in je bila skoraj neprehodna. Kot desno krilo je izredno asistiral mladi Malle, katerega meti iz outa so pomenili stalno nevarnost pred nasprotnim golom. Kot prenovljeno se je borilo celotno moštvo, v katerem tokrat res nismo našli slabe točke.

In sedaj k favoritom. Do sedaj neporažene Poreče bodo morale prepustiti prostor in ambicije pod vrhom mlajšim, perspektivnejšim enajstoricam iz Roža. Tu sta v prvi vrsti Bistrica in Svetna vas še neporaženi ekipi — in Št. Janž.

Jesenski prvak bo znan v treh tednih — morda že v nedeljo. Tekma sezone — rožanski derby, bi morda lahko imenovali to srečanje, bo 1. oktobra na Bistrici v Rožu, kjer se bosta pomerila velika tekmeča in glavna favorita za prvo mesto Bistrica in Št. Janž. 15. oktobra bo imel Št. Janž v gosteh ekipo Svetne vasi, ki je do sedaj prikazala zelo dober nogomet.

Kocke bodo kmalu padle.

V vseh treh taborih vlada velika negotovost. Menda najbolj samozavestni so Bistricani, ki že dolga leta igrajo v drugem razredu in vedno obstanejo tik pod vrhom. V Št. Janžu k vsemu še molčijo in na tihem za hrbiti sklepajo stave na zmago svojega moštva, ki si je z izredno disciplinirano in že kar kvalitetno igro pridobilo mnogo pristašev po Rožu.

Iz Svetne vasi ni glasu. Zmaga naj najboljši! Pa vendar tudi tu velja stara resnica — žoga je okrogla.

Na veliki ljudski slavnosti v Bohinju

Minulo nedeljo, ob prekrasnem poznopolnem vremenu, se je gotovo tudi več kot dve sto koroških Slovencev, med temi v pretežni večini mladina, pomešala med množico očeljavno množico ljudi, ki so pohiteli na ogromno ljudsko prireditev, slavnost v pravem pomenu besede, v idilični Bohinju ob najlepšem alpskem jezeru, v kraju sredi krasnih gozdov in skalnatih gora v idealni zatišni godi.

»Kravji bal« je bil ta dan v Bohinju, tradicionalna vsakoletna zgodnjejesenska prireditev. Ta dan priženejo s planin živino, s planinskim cvetjem okrašene krave, ki so preživele dobre tri mesece na letovišču v planinskem rajju ob sočni planinski paši. V potokih so krave dobavljale mleko iz katerega izdelujejo kakovostno znani bohinjski sir, velike hlebe kakor mlinski kamni.

Kmetijski strokovnjaki so ocenjevali in nagrajevali kvaliteto dobro spašene živine, krave pa so malo topo in začudeno buljile v nešteto množico, ki jih je sprejela. Od lepih nagovorov so menda tudi bolj malo razumele ter si želele, da jih gospodarji poženejo v hleve, ki so jih bile vajene in niso pozabile. Prišli pa so tudi planšarji in planšarice, zvesti čuvarji živine v planini, z vsemi svojimi rekviziti za kuhinjo, nočišče in obleko, lepo zložene v nahrbtnih tornistrah. Tak par je ena izmed naših koroških foto-ama-

Novinarji v koroških šolah

Zvezno ministrstvo za pouk je prejšnji teden organiziralo tridnevno krožno vožnjo za avstrijske novinarje, da so si ogledali nekatero pomembne ter sodobnim razmeram ustrezno zgrajene in opremljene šole na Koroškem. Novinarsko delegacijo je vodil sekcijski šef dipl. ing. Franz Czech.

Med strokovnimi poklicnimi šolami so obiskali med drugimi deželno poklicno šolo za gostinstvo v Zgornjih Volanah pri Beljaku, državno šolo za ženske poklice v Beljaku ter državno obrtno šolo za vrhtalno in talno gradnjo v Beljaku.

Prav dober vtis so odnesli novinarji iz Borovelj, kjer so obiskali internat društva za pospeševanje puškarske obrti. Ko bo internat dogotovljen, bo nudil prostor za 100 učencev in vajencev puškarske stroke.

CELOVEC

Tiskovni urad celovškega magistrata sporoča, da se je pretekli teden zglasilo blizu sto zaupnikov sindikata javnih nameštencev na magistratu v Celovcu. Delegacija je vodil občinski svetnik Graf, sprejel jo je pa mestni župan Ausserwinkler v dvorani občinskega mestnega sveta. Župan je gostom s pripomočki zemljevida in slikovnega materiala v kratkem predavanju predložil razvoj in pomen celovškega mesta. Ob tej priložnosti je župan poudaril, da je mestna občina zelo zainteresirana, da bi bila povezava z drugimi koroškimi občinami še boljša in globlja kot doslej. Dejal je, da vse, kar se zida in stori v Celovcu, ne koristi le glavnemu mestu samemu, temveč vsej deželi. Sedanje gospodarske razmere so ugodne za uresničenje velikih načrtov, vendar so v tem hitrem tempu časa potrebni hitri ukrepi in odločitve, ker se z odlašanjem lahko marsikaj zamudi. Občinski svetnik Graf se je v imenu gostov zahvalil za dobrohoten sprejem in zanimiva izvajanja.

Tujski promet v Celovcu je letos meseca avgusta prekosil tujski promet v istem časovnem razdobju lani. Nočnine so se dvignile za 32 odstotkov, bilo jih je namreč 49.915. Tu- in inozemci so pri tem prirasli nočnin približno enako udeleženi. Pa tudi frekvenca na prostorih kampinga se je dvignila za 62 odstotkov. Mnogo šotorov so morali zaradi tega postavitvi že izven ograženega prostora. Čas, ki so ga turisti preživeli v Celovcu, se je povprečno v primeri s prejšnjim letom v avgustu dvignil od 1,9 na 2,5 nočnin, na prostoru kampinga pa od 3,2 na 5,3 nočnin. Skupno je meseca avgusta obiskalo Celovec 23.793 tujcev z 69.018 nočninami.

Mesni zdravstveni urad je meseca avgusta ugotovil naslednje število bolezni, ki jih je treba zdravstvenemu uradu javiti: petkrat škrlatinko, enajstkrat oslovski kašelj, sedemkrat pljučno jetiko, kjer sta bila dva smrtna primera, en smrtni primer za jetiko na drugih organih, sedemkrat meningitis serosa, enkrat hepatitis epidemica kakor tudi sedemkrat pasje vgrize.

terk slikala in oba sta želela, da se jima slike dopošljejo.

Po uradnem delu se je razvila sproščena in pristrčna, s tujo besedo povedano animirana ljudska zabava in veselica. Z odlično godbo so postregli tudi nam koroškimi Slovencev dobro poznani Veseli planšarji s svojimi vižami. Najprej so množico zadivili lepi folklorni plesi v pestrih živobarvnih narodnih nošah. Nato so veseli planšarji marljivo in odlično igrali za vsesplošni ples, ki se ga je udeležilo stotine mladih parov, razgibali pa so tudi starejše kosti. Vmes so bili posrečeni solistični pevski vložki in spet je množico navduševala brhka prvovrstna solistka-pevka.

Prijetne popoldanske ure so minevale bliskovito, kislega obraza ni bilo videti med množico, vse je bilo razigrano, srečno in veselo. Za okrepčila, pijačo in jedajo, je bilo preskrbljeno v zvrhani meri po zmernih cenah. Na prizorišču je bil tudi sejem raznovrstnih predmetov, pri srečolovu z lepimi dobitki, so imeli nekateri srečo, vsi pa samoumevno ne, toda nihče ni bil nevoščljiv srečnim dobitkom.

Po prijetnem doživetju polnem popoldnevu, preživetim v prekrasem kraju s prelestno okolico, čistim zdravim zrakom, močnim, da naravnost utruja, so se udeleženci »Kravjega bala« več ur trajajoči koloni motor-

Doslej je že v okusnih in svetlih prostorih delno dograjenega internata nastanjenih 40 učencev. Nato so si ogledali 80 let staro strokovno puškarsko šolo, ki si je že davno osvojila dober glas in priznanje daleč preko meja naše dežele in države.

V Celovcu so se novinarji ogledali na državni realni gimnaziji in gimnaziji, hkrati tudi gimnaziji za Slovence. Delegacija je sprejel in vodil ravnatelj dvorni svetnik dr. Lorenz, navzoča pa sta bila tudi deželni šolski nadzornik dr. Arnold in ravnatelj državne realne gimnazije in gimnazije za Slovence dr. Tischler, ki sta novinarjem posredovala zaželjena pojasnila.

Šolska stavba zvezne realne gimnazije in gimnazije, ki so jo dogotovili leta 1956, je s svojimi prostornimi svetlimi prostori, z okni od tal do stropa, smotno izgradnjo in porazdelitvijo prostornine, napravila na vse prvovrstni vtis. Eden izmed novinarjev je imel pomislek, da tako velika okna lahko odvrtačajo pozornost učenca pri pouku. Ravnatelj dr. Lorenz mu je zelo dobro pojasnil, češ, če je učenec pri pouku dolčas, je to krivda profesorja, ki mu ne uspe osvojiti zanimanja učenca za učno stvarino, ki jo predava.

Novinarji so se seve zelo zanimali tudi za državno realno gimnazijo in državno gimnazijo za Slovence, kar je bilo, kakor je bila podoba, nekaterim povsem novo. Da sta tu dva učna jezika — slovenski in nemški — ki sta v učnem načrtu v enaki meri upoštevana, nekateri niso mogli prav doumeti, ker so slovenščino smatrali za tuj jezik — Fremdsprache. Na takšne opazke in pripombe je deželni šolski nadzornik pojasnil in prosil novinarje, da naj, ko bodo pisali o gimnaziji za Slovence, ne pišejo, da se v učnem jeziku, v tem primeru slovenščini, uporablja tuj jezik, temveč, da je slovenski jezik na Koroškem enakopraven drugi deželni jezik.

Ob tej priložnosti je znova prišla do izraza upravičena zahteva profesorjev in dijakov na državni realni gimnaziji in gimnaziji za Slovence po preureditvi edinole popoldanskega pouka, kar samoumevno, predvsem v poletnih mesecih, obremenjuje profesorje in študente ter učni uspehi iz razumljivih iz tega pogojnih vzrokov ne morejo biti takšni, kakršni se lažje dosežejo v dopoldanskih urah pouka. Zaradi tega je tudi upravičena zahteva po lastnem šolskem posloplju z ustreznimi učnimi prostori, kar upravičuje tudi iz leta v leto naraščajoče zanimanje dijaškega naraščaja za gimnazijo za Slovence v Celovcu.

Poslovilni večer na jugoslovanskem konzulatu

Ob priložnosti odhoda načelnika oddelka generalnega konzulata FLRJ v Celovcu, konzula Djordje Pendžića, je bil prejšnjo sredo zvečer poslovilni večer v prostorih konzulata. Na poslovilni večer so prispele številni gostje, med temi vidni predstavniki koroškega političnega, gospodarskega in kulturnega življenja z deželnim glavarjem Wedenigom na čelu. Prišli pa so tudi drugi, mnogi iz podeželja, pri katerih si je odhajajoči konzul osvojil naklonjenost, ugled in spoštovanje. Vzdušje na poslovilnem večeru je bilo pristrčno, odkrito, ne glede na razliko jezika, kar je zgovorno pričevalo, da je konzul Pendžić v svoji službeni dobi na Koroškem tudi utiral pot k boljšemu in dobremu spoznavanju ter sporazumevanju med sosednjima državama in narodom.

Koroški Slovenci so poznali v konzulu Pendžiću diplomata, ki je razmere doumel in kjer koli je mogel, iskal pot zblizanja in sporazumevanja na osnovi načela: enake dolžnosti in pravice vsem! Mnogi koroški Slovenci, kajti na poslovilnem večeru so bili zbrani predstavniki naših slovenskih organizacij in ustanov, so odhajajočemu konzulu iskreno stisnili roko, želeči mu mnogo uspehov v nadaljnji diplomatski karieri kjer koli v svetu ter želeči, da bi Koroške nikdar ne pozabil. To je poslavljajoči se konzul tudi zagotovil in vemo, da je bilo to zagotovilo iskreno.

nih vozil: omnibusov, osebnih avtomobilov in motornih koles, vračali proti večeru v smeri proti Bledu in Kranju. V večernem mraku je bila nepregledne vrsta razsvetljenih motornih vozil naravnost divna in čarobna slika, kakor v pravljicnem svetu.

Veseli planšarji so nas spet navdušili

Ansambel »Veseli planšarji« že dolgo niso več tuji koroškimi Slovencev, ljubiteljem glasbe narodnih motivov in modernih skladb, vendar podanih tako, da jim z navdušenjem in neizrekljivo lepim užitkom prisluhne vsako uho, bodisi, da so ljudje z vasi s kmetov, ali ljudje iz tovarn in drugih delavnic, kakor tudi ljudje iz uradov in izobraženstva. Poslušamo jih radi v radiu, še bolj pa smo veseli in srečni, kadar se osebno mudijo med nami na prireditvah in sipajo v dvorane lepo dovršene in čudovito vskladene melodije, ki sega vsem v globino plemenitega čustvovanja.

Kot kronisti ne smemo pozabiti poročati tudi v našem listu o dveh nad vse posrečenih nastopih »Veselih planšarjev« v dveh koroških vasi, kar je bilo pred nedavnim in sicer 16. 9. zvečer pri Kreuzwirtu Pod Jerberkom in dan navrh popoldne pri Antoniču na Reki. Ansambel se je vračal z uspele turneje po Nemčiji. S posredovanjem Slovenske prosvetne zveze v Celovcu, so podarili v zgoraj imenovanih vaseh koncerta, ki sta uspela, da jih poslušalci ne bodo kmalu izbrisali iz spomina lepih doživetij. Pri Kreuzwirtu Pod Jerberkom je ljudem gotovo bogati spored koncerta vse prekmalu minul, hoteli so jih imeti še v svoji sredi in v pozne nočne ure so se vrteli v veselem plesu mladi in stari. Na koncertu ljudje niso mogli štediti s spontanimo odobravanjem in aplavzom od prekipajočega navdušenja. Družabni večer pa je združil pod vplivom godalnih zvokov vsa družbo, ne glede na razliko političnega nastrojenja, razliko jezika in stanu, v eno homogeno gmoto ob uživanja umetniške lepote.

Prav tako prijetno doživetje so imeli udeleženci koncerta pri Antoniču na Reki in so iz srca hvaležni za podarjen jim lepi nedeljski popoldne.

»Veselim planšarjem« kličemo: Kmalu spet na svidenje!

OTOŽ

V soboto, 10. septembra, se je zbralo veliko žalnih gostov na lepi domačiji Urablove kmetije na Otožu, v hiši žalosti, da so se poslovili in spremili dobrega, skrbnega in priljubljenega gospodarja Petra na njegovi zadnji poti na njivo miru. Pokojni zapuščča ženo, tri otroke in očeta.

Smrt je bila tragična. Sadjja je letos obilno, Peter ga je obiral in spravljaj. Toda obiranje sadja je kmečko opravilo, ki je že pogosto zahtevalo delovno nezgodo, kajti majhna neprevidnost jo lahko povzroči. Na nesrečo, se je tudi Petru primerilo, da je padel z lesve, kakih osem metrov visoko. V bližini je obirala jabolke tudi njegova žena Hanca in seve nemudoma priskočila k možu, da bi mu nudila pomoč. Poškodba je bila nevarna in takoj so ukrenili, da so Petra prepeljali v bolnišnico za nezgode v Celovec. Žal pa mu tudi izkušeni zdravniki v bolnišnici niso mogli rešiti življenja, drugi dan je podlegel smrtnosnim poškodbam.

Izrazil je še željo, da bi želel umreti doma, toda ta se mu ni mogla izpolniti, pač se mu je izpolnila želja, da so ga doma položili na mrtvaški oder, kjer so se od blagega pokojnika poslavljali znanci in sosede, kajti Peter je bil tudi zelo spoštovan ter priljubljen sosed in sovaščan.

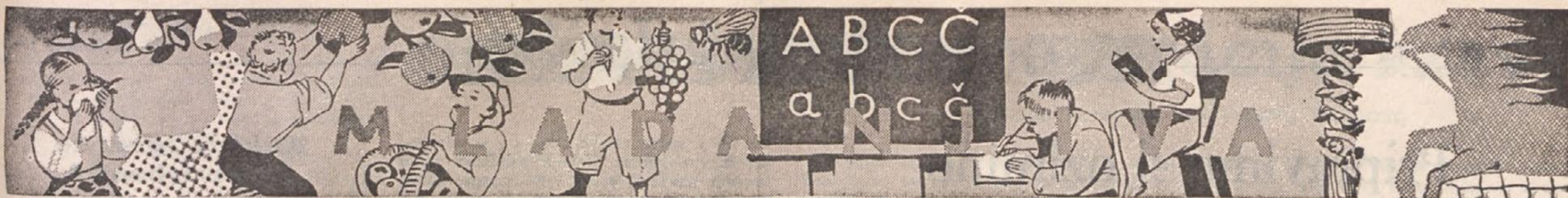
Ganljive žalostinke so mu v slovo zapeli pevci pod vodstvom Pavleta Kernjaka. Zapeli so mu na domu in ob odprtem grobu. Mnogim žalnim gostom so zalesketale solze bridkega ganotja v očeh. Domači župnik je spregovoril v slovo globoko občufene tolažilne in poslovilne besede, kjer je orisal lepi značaj dragega pokojnika, ki je moral prerano zapustiti svojo družino, saj je bil žele v štiridesetem letu življenja.

Z dobro marljivo ženo Hanco sta vzorno uredila Urablove kmetijo. Najstarejši sinček je star devet let, najmlajša hčerka pa je žele komaj v tretjem mesecu življenja. Hudo prizadeti žalujoči ženi in otrokom ter ostalim sorodnikom naj bo v tolažbo nedeljeno sočustvovanje vseh v okolici, ki Urablove družino poznajo, srčno sožalje pa ji izrekamo tudi tem potom.

Sejem za plemensko živino v Feldkirchenu

Prihodnji sejem plemenskih bikov in krav pingavsko pasme bo dne 6. oktobra 1961, ob 9.30 uri v Feldkirchenu. Na prodaj bo 90 bikov ter 50 krav in telic. Vse živali izvirajo iz tbc-prostih obrotov.

Na sejmu bo spet ugodna priložnost nakupiti dobre bike ter danosne krave in telice.

Pripovedka o rakah

Ujel je deček v potoku deset rakov, jih položil v košaro, na vrhu zavezal ruto in jih odnesel domov.

Raki v košari gomazijo in iščejo poti na prosto. Dva raka sta našla odprtino in sklenila, da pobegneta. Lezeta, se prerivata, prepletata klešče, toda izmuzniti se ne moreta. Drug drugemu sta na poti.

Prvi reče:

„Jaz zlezem prvi.“

„Ne,“ odgovori drugi, „najprej jaz, potem ti.“

„Jaz sem luknjo prvi zagledal, zato imam jaz prednost.“

„Ne, jaz...“

„Ti mi že ne boš ukazoval...“ se razjezi prvi in pomoli rep iz košare.

„A tako!“ zakriči drugi, pograbi s škarpami prvega za brke in ga vleče nazaj v košaro.

„Nehajta, bedaka!“ zakriči nanju star rak. „Vseeno, prvi ali drugi. Sicer bomo zaradi vaju vsi poginili!“

Toda bilo je že prekasno. Medtem ko sta se prepirala in rivala, je prišel deček domov in raki so končali v loncu.

Godrnjavs jo je skupil

»Tam se bom lepo zleknil. Me vsaj ne bo nihče vznemirjal...« tako si je dejal maček Godrnjavs in se priplazil na sončno stran ulice pod enonadstropno hišo, na katero oknih so cvetele lepe rože.

Tako je dremuckal na soncu lepega vedrega dne, medtem ko so se nad njim spretavale lastavke, na bližnjem kostanju so pa ščebetali vrabci. Tedaj je pa padel nenadoma z okna lonec, toda ne na levo ne na desno, temveč z vso težo mački prav na rep.

Odskočil je Godrnjavs in mijavnil na ves glas od bolečine. Še ves betežen je začel razmišljati in glasno zmerjati:

»Šmenta! Zakaj le ti ljudje ne pazijo malo bolj na svoje reči! Miauuu. Če že koga obmetavajo, naj vsaj obmetavajo svoje sorte bitja, ljudi, ne pa naš uboge mačke. Mijau! Saj se ne bi jezil, če bi jo skupil od svojih, od maček! Toda, zakaj naj bi jo skupil zaradi nepazljivih ljudi! To je nesramnost! Mijau! Mijau!...«

Strašno je bil jezen ob misli, da jo je skupil zaradi ljudi. To ga je bolelo huje kot pa ranjen rep. In prav njemu se je moralo kaj takega pripetiti! Kaj je le neki storil ljudem! Svoj posel opravlja in nikogar ne nadleguje. Razen miši...

In tedaj, ko je tako razmišljal in godrnjal, je pogledal navzgor proti oknu in koga je videl na njem? Muco Sivko! Z njo se je dobro poznal z dvorišča in s streh.

Takoj je vedel, da je ona prevrnila lonec.

»A, ti si, neroda, mijau!« je jezno zamijavkal navzgor in se ves naježil kot krt. »Zakaj le ne paziš, kod se plaziš, nerodna mačka, mijau! Te bom že naučil pameti, ko boš prišla dol.«

Še dolgo je maček Godrnjavs grozil Sivki. Ves naježen in razjarjen je pihal skozi nos.

Toda sedaj so bile njegove misli in besede popolnoma nasprotno prejšnjim, ko je mislil, da jo je skupil zaradi ljudi.

»Saj me ne bi tako jezilo, če bi me rep bolet zaradi ljudi. Toda, da mi kaj takega zagode mačka... To je prava nesramnost, mijau, mijau!...«

Graščak in kovač

BELOKRANJSKA PRIPOVEDKA

V Predgradu je v prelepem gradu živel graščak, ki je imel vsega na pretek. Tlačani so mu obdelovali grajske njive in trtja, da je lahko sleherni jesen napolnil grajske kašče z rumeno debelačo in zlato pšenico, vse so-đe v grajski kleti pa do vseh zalil s sladkim vincem. In ker potemtakem ni imel nobene- ga dela, si je krajšal čas pač s tem, da se je norčeval iz ljudi in jim zastavljal vpraša- nja, na katera mu skoraj nihče ni znal od- govoriti.

»Za siromakom vsak pes laja,« se je tolažil vsakdo, ki je bil izpostavljen zasmehovanju predgrajskega grajščaka.

A nekega dne se je predgrajski graščak le namahnil na človeka, ki mu ni ostal dolžan odgovora. Skozi Predgrad se je iz Črnom- lja vračal v Bilpo prebrisan kovač, ki je bil odrezav pametnjak, da mu enakega ni bilo v vsej dolini ob Kolpi. Predgrajski grajščak je že marsikaj slišal o tem šalunu a tudi bil- parski kovač je vedel za graščakove muhe. Predgrajci so mu svetovali, naj na poti proti domu ne hodi mimo gradu, češ: Srečal te bo graščak, ti zaustaviš korak in ti posta- vil takšno vprašanje, da nanj ne boš znal odgovoriti, potlej pa te bo zaničeval in se ti

krohotal, da si neumno kmečko teslo. Kovač pa je Predgrajce potolažil:

»Vsak bedak zna več vprašati kakor sedem modrihanov odgovoriti.«

In je zanalasč krenil mimo gradu. Pred gradom se je sprehajal ošabni graščak in vprašal kovača, od kod in kam, navihanec pa mu je odvrnil:

»V Črnomlju sem bil v semnju, zdaj pa grem naravnost za nosom, dokler ne bom pri- šel v Bilpo, kjer sem doma.«

»Hahaha!« se je zakrohotal graščak. »Pa je bil dober semenj?«

»Nisem ga pokusil, če je bil dober ali ne.«

»Pa je bilo v semnju mnogo ljudi?« je za- radovedil graščak.

»Mnogo, mnogo,« je pokimal kovač.

»Povej no, koliko približno jih je bilo?«

»Tega pa ne vem, ker jih nisem preštel,« se je zasmejal kovač.

»Kaj pa blaga, ali ga je bilo dosti na sej- mu?«

»Ga nisem meril!«

»Že vidim, da si prebrisan tiček!« je dejal graščak. »Ampak tiček ni ptič, če ne zna peti. Ali znaš peti?«

»Znam!«

»Pa zapojva!«

»Nočem!«

»Zakaj pa ne?«

»Zato, ker je bolje z modrim jokati, ko z norcem peti!« se je odrezal bilparski kovač.

Ta odgovor pa predgrajskemu graščaku kajpak ni bil všeč. Zažvižgal je na prste in priklical z grajskega dvorišča svoje hlapce, ki so na njegov ukaz spehali jezikavega ko- vača v grajsko klet.

Minil je dan, minila sta dva dneva, a za kovača se nihče ni zmenil. Tretji dan pa je bilparski kovač pričel kričati, da je lačen in zahteval, naj mu prinese jesti. Graščak ga je slišal in se zakrohotal:

»V kleti je polno sodov najslajšega vina. Kar vina se napij, pa boš sit!«

Ker pa se je lačni kovač le drl, je graščak poslal nadenj hlapca, ki mu je velel, naj mu s korobačem ustroji hrbitiče.

Toda komaj je hlapec stopil v klet in dvi- gnil korobač, da bi z njim oplazil jetnika, je kovač iz bližnjega sode izpuknil čep, da je pričelo vino curkoma teči po tleh. Hlapcu je bilo žal za vino, zato je brž priskočil in s prstom zamašil luknjo v sodu.

»Zdaj pa kar dobro tišči tistole luknjo, če se nočeš kopati v vinu kakor žaba v vodi,« se je smejal prebrisan kovač, vzela hlapcu korobač in pričel udrihati po njegovem hrbru. Hlapec se je drl, da je rezalo v ušesa. Ko je vpije slišal graščak, je mislil, da hlapec bi- je jezikavega kovača, zato je z grajskega dvorišča zakričal v klet:

»Le daj ga! Le daj ga!«

»Brez skrbi, milostni gospod graščak!« je

Izgnali so jih

Živeli so trije srnjački. Bili so brez očeta in matere. Stara dva sta padla pod lovskimi krogli. Odslej so bili srnjački jezni na lovce. Domenili so se, da jih bodo izgnali iz gozda. Sklicali so vojsko: medvede, lisice in mnogo drugih živali, posebno pa starejše srnjake. Vsi so bili veseli, da bodo lovce pregnali. Zakaj? Za- to, ker so tudi ti zgubili svoje sorod- nike.

Srnjački so si ogledali vojsko in se prepričali, da imajo medvedi ostre zobe in kremplje, da imajo srnjaki silno močno rogovje in da je lisica dovolj zvita.

Napravili so bojni načrt. Obkolili so kočjo, v kateri so prebivali lovci. Lisica zvitoropka je šla in se je valjala ter vpila v travo blizu kočje. Lovci so planili iz svoje kočje. Tekli so tako hitro, da so pozabili nabiti puške. Lisica je zvabila lovce pred medvede in srnjake. Ti so navalili na lovce in jih izgnali iz gozda.

Tako so se srnjački rešili nadležnih lovcev in gozd, v katerem so živeli trije srnjački, je živel odslej v miru in zadovoljstvu.

kovač zakričal v odgovor. »Naložil mu jih bom, da me bo pomnil svoj živi dan!«

Ko je grajskega hlapca dobro premlatil, je žvižgajoč odšel iz kleti in pohitel v Bilpo. Hlapec pa seveda ni mogel za njim, saj je moral s prstom tiščati luknjo v sodu, da se ni vino potočilo po tleh. Mogoče še danes stoji ob tistem sodu in tišči prst na luknjo, kajti bilparski kovač je odnesel čep v Bilpo.

Če vam je žal za hlapca, tecite ljubčki mo- ji, v Bilpo in recite prebrisanemu kovaču, naj vam da čep, da ga boste nesli v klet pred- grajskega gradu.

Naše mucke

IN POTEM ŽE HOPLA, HOP, VSE POSKAČEJO NA KLOP.

NAŠA MUCA IMA MLADE. MUCKE SE IGRAJO RADE.

KAR PO VES DAN SE IGRAJO, ŽALOSTI NIČ NE POZNAJO.

MAMIN KLOBČIČ Z VOLNO BELO RADE TAKAJO VESELO.

ČE BI SE SMEJATI ZNALE, BI NA VES GLAS SE SMEJALE.

CLAUS EIGK:

dan nič

»Pred nami je končni sad prizadevanj naših znanstvenikov!« je začel razlagati Angel. »To je vesoljska ladja, s katero bomo najprej poleteli na Mesec, kasneje pa tudi na Mars in na druge planete. Z vesoljskimi raketami se znanstveniki in tehniki po svetu ukvarjajo že nekaj desetletij, toda zvečine z napačnimi predpostavkami in neprimernimi sredstvi. Nam se je, kakor vse ka- že, stvar posrečila. Nismo pa zgradili izrazite rakete, pač pa natančneje povedano vesoljsko ladjo na raketni po- gon. Poganjala jo bo atomska energija, ki pa jo bo ladja uporabljala za pogon šele v zunanem prostoru. V zemeljskem območju, torej v atmosferi, se bo ladja vedla kakor navadno letalo. Ko bi namreč z zemlje vzleteli na atomski pogon, človeško telo hudega po- speška ne bi moglo vzdržati. Celotna konstrukcija in sama zamisel je Mundusovo delo. Ladjo gradimo že približno osem let. Dograjena bo kmalu in dan, ko bo poletela v vesolje, bo pomemben za ves človeški rod. Sklenili smo ga imenovati »dan nič«, ker bo tedaj napočila no- va doba, doba prodiranja v vesolje!«

Poslušalci so bili tako osupli, da Angel ta hip ni mogel pričakovati kakih razumnih vprašanj. Bil je vaje- načudenja novincev, zato jih je mirno popeljal dalje po dvorani.

»Preveč nadrobno vam konstrukcije in delovanja ve- soljskega vozila ne bom razlagal,« je dejal. »Mnoge- ga bržkone ne bi razumeli, nekatere stvari pa tudi meni niso jasne. Zato imamo pač naše tehnične genije. Njim se je

na primer posrečilo zvariti sijajno mešanico vseh mogo- čih kovinskih zlitin in iz njih izdelali zunanje stene vo- zila. Vesolje namreč ni povsem prazno. Ladjo bo v zu- nanjem prostoru bombardiral dež drobnih meteorov, ki jih bo potrebno odbiti ali odvrniti od nje. Razen tega je v vesolju silno močno kozmično sevanje, ki bi naglo uničilo vsako živo bitje, ko bi prodrlo v notranjost ladje. Temperatura v vesolju je sicer silno nizka, toda tisti stran ladje, ki jo bo obsevalo sonce, se bo neznansko segrela. Že po tem lahko vidite, kaj vse je bilo potrebno upošte- vati in kako premišljeno smo se morali gradnje lotiti. Razen mehkega in prožnega zlata so za oklep uporab- ljali tudi platino in transuranske prvne kurij, kalifornij in centurij. Večina teh prvov je zelo radioaktivna. Naši znanstveniki upajo z domiselno usmerjenim sevanjem teh prvov v oklep ladje nevtralizirati kozmične žarke, ki bo- do v vesolju zadevali ob ladjo. Zaradi nevarnega radio- aktivnega sevanja ladjo tudi gradimo v podzemni dvo- rani.

Notranjosti vozila si sedaj ne moremo ogledati. Lahko vam pa povem, da je v ladji prostora malo. Stene so zelo debele, večino prostora pa napolnjujejo atomski reaktor in pogonske naprave. Zafo bo z ladjo lahko po- letelo le kakih osem do deset potnikov.«

Nekoliko izzivajoče se je obrnil k obema novinarjema. »Žal načrti o gradnji naše vesoljske ladje niso več skriv- nost. Vemo, da z nami tekmuje zločinska skupina bogatih oblastnikov. Na srečo smo nekaj sežnjev pred njimi, ve- mo pa, da bi oni žrtvovali milijone, ko bi nas mogli pre- hiteti.«

Za trenutek je obmolnil, potem pa vprašal na vi- dez mimogrede: »Vi o tem seveda ne veste ničesar?«

Normana so globoki vtisi vsega prevzeli. Začutil je, kam Angel meri. Resnobno mu je odgovoril: »Pri vsem,

kar je človeku sveto, vam prisegam, da o tem nisem ve- del ničesar!«

»In tudi jaz ne,« je pripomnila Mabel. Odkritosrčno in globoko se je zazrla v Angelove oči. To je moža očit- no o resničnosti njene izjave bolje prepričalo, kakor ko- pica besed.

»Zanimivo!« je komaj slišno zamrmral. Potem je glas- no dejal, da so ogled zaključili.

Omamljeni od množice vtisov, ki jih ni bilo mogoče tako hitro urediti, so se novinci odpeljali iz podzemlja proti letališču. Prav ko so prispeli na prosto, se je nad oazo nekaj dogajalo. Jarka dnevna svetloba je čedalje bolj pejemala.

»Preklapljamo na noč!« je pojasnil Angel. »Ko bi sonce stalno sijalo, bi to kvarno vplivalo na zdravje pre- bivalcev. Zato v 24 urah za deset ur svetlobo privijemo na stotinsko »dnevne« moči. To povsem ustreza »pravi« noči drugod po zemlji. Kar poglejte!«

Zares. Mrak se je počasi spuščal nad kotlino. Ne- besna sinjina je temnela. Povsod so se začele prižigati luči. Kmalu se je povsem znočilo.

ALARM

Po nagli vožnji so prispeli v hotel. Samo Walter, glavni pilot, je imel ta večer še opraviti. Obiskati je že- lel svojega vojnega tovariša Bergmanna in odšel je v stolp. Ostalo družbo je naporni dan tako utrudil, da so si vsi želeli čimprej počivati.

Norman je zaprosil Mabel, naj bi spregovorila nekaj besed na samem. Novinarica je vedela, kaj mu leži na srcu in sama je načela pogovor.

»Slabo vest imam zavoljo Texa Leuwenhouta!« »Nalagal nas jel!« je mirno odgovoril Norman.

Pripravimo si ozimino

Vzimljenje jabolke

Za zimsko zalogo vzimimo pozne sorte jabolke, ki morajo biti cele in zdrave. Pazimo, da pri obiranju in prekladanju ne uničimo zunanje voščene prevleke, ki štiti sadež pred gnitjem in sušenjem. Jabolka razberemo po sortah in debelosti ter jih naložimo v sadne zaboje ali na sadne police po tri plasti.

Sadno klet pred uporabo prebelimo in dobro prezračimo. Vse police in zaboje zribamo z vročim lugom in prezračimo na soncu. Ko je sadna klet urejena, jo prežveplamo. V sadni kleti je potrebna primerna temperatura (+3 do +5 stop. C), primerna vlaga in motna svetloba.

Vskladiščena jabolka moramo redno pregledovati, nagnite sadeže takoj izločiti, prostor pa dnevno zračiti.

Vzimljenje krompirja

Krompir, katerega spravljamo za zimo, mora biti čvrst in cel, v prerezu ne sme biti pegast ali črn. Pred spravljanjem ga razberemo po sortah in debelosti ter razprostrtega dobro posušimo. Krompir s hrapavo površino vsebuje veliko škroba, je močnat in se rad razkuha. Tega uporabljamo v kuhinji za kaše

Poskusite

Paradižnikova juha

3 krompirji, 1 kg svežih paradižnikov, 3 dkg masti, 1/2 čebule, škodelica mleka, listi zelene, 15 dkg testenin za zakuho.

Opran in olupljen krompir zrežemo na kocke, in ga skuhamo v slanem kropu. Kuhanemu dodamo razpolovljene zelo zrele paradižnike, na masti prepraženo čebulo in vse dobro prevremo, nato pa prelačimo. Nato dodamo še sol, mleko in drobno sesekljane zelenine liste.

Gobov golaž

4 dkg masti 1/2 kg čebule, 2 stroka česna, 1/2 žličke ostre paprike, 1 liter gob, 2 rezini slanina, 1 dcl kisle smetane, 2 dkg moke, 1/2 kg svežega paradižnika, sol, drobnjak.

Na masti zarumenimo drobno zrezano čebulo, dodamo strž česen, ostro papriko, očisteno, na kocke zrezane gobe, in dušimo. Mehkimi gobam dodamo na koščke zrezano slanino, smetano, med katero smo razvrtili moko, olupljen in na tanko narezan paradižnik, prilijemo malo tople vode in dušimo še 5 minut. Nato osolimo in potresemo s sesekljanim drobnjakom.

Krompir v kosih

1,5 kg krompirja slan krop, zelen peteršilj. Krompir operemo, olupimo, narežemo na večje enake kose ter skuhamo v slanem kropu. Naj ne vre burno, ker se sicer razkuha. Kuhanega odcedimo, naložimo na ovalni krožnik, potresemo s sesekljanim zelenim peteršiljem in vročega serviramo.

Puding s sadjem in skuto

1 zavitek vaniljinega pudinga, 1/2 kg breskev, 25 dkg skute, mleka po potrebi, 10 dkg sladkorja. Puding pripravimo po navodilu na ovitku. Breskve blanširamo (prelijemo z vrelo vodo), olupimo, odstranimo koščice in narežemo na kralje ali majhne kocke. Skuto prelačimo, vmešamo, po potrebi prilijemo mleko, da dobimo gladko maso. Ohlajenemu pudingu priložimo pripravljene breskve, skuto in sladkor. Ko je gladko vmešano, naložimo v steklene škodelice in serviramo. Isto sladico lahko pripravimo z električnim mešalcem (mikser), tako da kuhan puding olupljene breskve, skuto in sladkor mešamo hkrati v mešalcu.

„Ne vem zanesljivo, čeprav se tudi meni zdi tako. Gotovo pa je, da ti ljudje niso zločinci!“

„Vsekakor smo njihovi ujetniki. To pa nikoli ni prijetno!“

„Toda precej varneje se počutim med njimi, kakor pa ob Leuwenhoutu. Kaj menite, bi opozorila Mundusa nanj?“

Norman je zmajal z glavo. „Nikar. Izdali bi ljudi, ki nam doslej niso ničesar storili. Saj ne bo našel poti v dolino in moral se bo vrniti praznih rok!“

„Ali pa zdrsi po ledu in ga tukaj ujamejo. Če bo še živ, seveda.“

„Tako bi bilo še najbolje,“ je vzdihnil Norman. „Sicer pa menim, da ti ljudje o nas in o Leuwenhoutu precej več vedo kakor pa se nam zdi!“

„Čemu potem igrajo z nami slepe miši? Saj bi nas lahko vprašali in pošteno bi jim odgovorili!“

Norman se je nekoliko porogljivo nasmehnil: „Res, ali bi?“

Mabel je nejevoljno nagubala čelo. „Jaz bi. Sploh me je Pitkins, moj šef, pošteno navlekel. Tudi vi niste dosti na boljšem.“

„Drži,“ je prikimal Norman in z utrujeno kretnjo nagnil kozarec s koktajlom. „Pa bi vseeno molčal, saj nam Leuwenhout sedaj ni več nevaren. Dovolj preglavic bo imel, če se bo hotel s sanmi prebiti nazaj v svet. Kaj pa mislite o Mundusu?“

„Fantastičen človek!“ je z odsotnim pogledom vzdihnila Mabel.

„Čisto ženski odgovor,“ se je nasmehnil Norman. „Toda menil sem vas vprašati, kakšne vrste človek se vam zdi.“

„Ne vem, kako bi rekla. Vsekakor izreden človek. Koliko neki je star?“

in razno testo. Krompir z gladko površino ima nekoliko več beljakovin in celuloze, je lojnat in se ne razkuha. V kuhinji ga porabimo za solato in prikuho.

Klet za krompir najprej temeljito očistimo. Stene in tla prebelimo z apnenim beležem, v katerem raztopimo nekoliko modre galice. Tik pred vskladiščenjem krompirja razkužimo klet z žveplanjem. Okna in vrata pred žveplanjem tesno zadelamo, pred uporabo pa klet temeljito prezračimo. Klet, v kateri je vskladiščen krompir, mora biti zatemnjena, ker svetloba pospešuje pri krompirju tvorbo solanina, ki je strupen.

Temperatura v kleti, kjer je spravljen krompir, mora biti od +1 do +4 stop. C. Pri temperaturi +6 stop. C začne krompir kaliti, pri temperaturi +8 stop. C pa se začnejo razvijati bolezenske kali. Krompir zmrzne pri temperaturi -2 do -3 stop. C. Zaradi tega moramo temperaturo v kleti stalno nadzorovati in jo uravnati z ustreznimi ukrepi.

Krompir lahko shranimo v kleti na dva načina, kar je odvisno od talne površine oziroma od višine kleti. Najvažnejše pri vskladiščenju krompirja je, da pride do njega zrak, od njega pa lahko odhaja ogljikov dvokis in odvečna voda. Da to dosežemo, moramo urediti dobro ventilacijo, ki pa ne sme zraka v kleti preveč osušiti ali povzročati prevelike spremembe temperature. V klet postavimo provizorična tla, narejena iz letvic, 10 cm od tal.

V kleti z veliko talno površino naredimo 70 do 80 cm visoke lesene pregrade, na površino 2 m pa postavimo po en zračnik, narejen iz letev. V tako pripravljeno klet nasujemo krompir.

Vzimljenje zelja

Zdravim, dorašlim zeljnim glavam odrežemo kocen ter jih dobro presušimo. Naloži-

mo jih v sadne zaboje tako, da je odrezani del kocene zgoraj. Zaboje naložimo kakor krmopir navzkriž enega vrh drugega. Lahko pa tudi naložimo zeljne glave na provizorična tla v obliki do 1 m široke, 1 m visoke in poljubno dolge grede. Glave morajo biti naložene navzkriž, da ni ovirano zračenje. Tako lahko vzimimo belo in rdeče zelje ter ohrovt.

NASVETI

■ Cinkovi madeži nastanejo na tkaninah največkrat takrat, kadar namakamo perilo v pocinkani posodi. Tako perilo denemo v dobro posušeno posodo in zlijemo nanjo mešanico vode in kisa. Na 3 l vode vzamemo pol litra močnega kisa. Vse skupaj večkrat premešamo, nato pa močno segrejemo. Če prvič ne odstranimo vsega madeža, postopek ponovimo z novo mešanico kisa in vode. Perilo nato do čistega speremo.

■ Kavne ali čajne madeže čimprej izperemo s čisto mrzlo vodo. Trdovratne madeže omeščamo z glicerinom in jih nato operemo s čisto vodo.

■ Katranast madež previdno namažemo s surovim maslom. Po dveh urah zbršemo maslo s krpo, najboljša je iz mehkega sukna. Ostanke madeža odstranimo nato z bencinom.

■ Krvave madeže spravimo iz belih tkanin s 4 % vodikovim peroksidom. Če ostanejo rumeni robovi, jih previdno odstranimo z oksalno kislino.

■ Lake in oljnate barve iz tkanine najprej previdno izpraskamo, nato čistimo tkanino s terpentinom, nato s špiritom in nazadnje z bencinom.

Kako in s čim lahko okrasimo stanovanje

Ljudje našega časa vedno bolj upoštevajo kulturo svojega stanovanja. Z zidov izginjajo slike novoporočencev, bližnjih in daljnih sorodnikov, ilustracije iz raznih kalendarjev. Srebrni plesarski kič in rože zamenjujejo svetle barve, ki vedro poživljajo, razne baletke iz mavca pa zamenjujejo umetniška keramika.

Ta pozitivni pojav podpira tudi industrija, ki proizvaja v vedno večji izbiri razne detailne dopolnilne kulturnega stanovanja: svetilke, majhne okraske iz lesa, stekla, keramike, reprodukcije slik in kipov. To so fisti detajli, ki dajejo stanovanju domačnost in so protiutež uniformiranosti, ki jo ustvarja tipizirano pohištvo in tipizirani projekti stanovanjskih blokov.

Zato strokovnjaki za notranjo opremo z izredno pozornostjo funkcionalno razmeščajo pohištvo in okraske, da bi bila hiša čim prijetnejša za počitek, da bi ustrezala za delo in postala priljubljena sestajališče s prijatelji in znanci.

Že nekaj knjig — če ne premoremo lastne knjižnice — bo poživilo našo komodo, pisalno mizo ali vitrino za steklo. Izdelovalci umetne in domače obrti nam nudijo številne predmete za okras stanovanja, včasih pa že sama gospodinja izdelava okusne in praktične stvari za svoje stanovanje iz trske, rafije ali slame.

Tekstilna industrija nudi velik izbor preprog — cenjenih in dragih, pregrinjaj za postelje in naslanjače, blago za zavese in podobno.

Na prvem mestu med okrasnimi predmeti so prav gotovo slike. Ponekod imajo tako urejeno, da umetniške zadržuje odkupujejo umetniška dela in prodajajo kupcem na obroke. To je prav gotovo prikladen način, da pridemo do slik ali kipov večje umetniške vrednosti. Drugi način pa so reprodukcije del domačih in tujih umetnikov.

„Strašno važno,“ je zagodrnjal Norman in izpil kozarec do dna. „Vidim, da ste utrujeni!“

„Preživela sem najrazburljivejši dan svojega življenja!“

„In dobro ste ga preživeli. Bili ste sijajni!“

„Lepo, da to poveste. Vaš prvi poklon!“ Pristrčno se mu je nasmehnila, tudi sama izpila pijačo in vstala.

„Lahko noč, Doug!“ Podala mu je roko. „Pa še nekaj, danes ste mi ugajali!“

„Hvala, Mabel. Bolje bom spal!“

Mabel je v sobi prižgala luč in stopila k toaletni mizici. Nič hudega sluteč je pogledala v zrcalo in presenečena opazila, da sedi v naslanjaču v kotu sobe neznan moški. Bliskovito se je obrnila. A preden je mogla kaj reči ali ukreniti, je moški vstal se ji široko zarežal v obraz. Bil je Tex Leuwenhout!

„Dobro, da ne kričite! Pogumno dete ste!“ je polglasno dejal. „Hitro se pripravite. Moji ljudje že spravljajo razstrelivo v dolino. V nekaj urah zleti vsa ropotilja v zrak. Zato čim prej zbežite. Seveda samo vi. Drugi me ne zanimajo.“

Mabel se je zbrala. „Toda, — kako se vam je to posrečilo?“

„Nič lažjega! Richards se je vrnil od vas k telefonskemu kablju, ga vzel in vam sledil. Tako je našel pot do skrivne steze, ki vodi k žičnici. Poklical nas je po telefonu — sedaj smo pa tu! Alarmni sistem torej le ni tako brezhiben! Naivnost in nebudnost teh ljudi je smešna in naravnost kazniva. Prej me je močno skrbelo, kako se mi bo stvar posrečila. Ha, igrača! Vsi so bili strašansko vljudni in prav nič radovedni. Imeli so me pač za ‚novinca!‘ Pokazali so mi celo, kje je vaša soba!“

„Leuwenhout, toda z vami ne pojdem!“ je nenadoma hladno dejala Mabel.

Kakšno igračko bomo izbrali?

Igračka mora otroka razveseljevati, ga zaposliti in razvijati v njem možnosti za nadaljnji duševni in telesni razvoj. Zelo pogosto se zgodi, da otrok novo igračko zavrže že drugi dan in si je nikdar več ne zaželi. Zakaj? Povsem preprosto: dobil je igračko, ki mu ne ustreza. Zanimanje otrok je v različnih obdobjih različno. Triletnemu otroku kajpak ne bomo kupili igračke, ki ustreza šestletnemu. Če mu bomo podarili, denimo, šahovsko garnituro, bo otrok, ki za šah seveda še ne more imeti nobenega zanimanja, zlagal figure na svoj avto in jih vozil po hiši. V tem primeru ne gre samo za materialno škodo, temveč tudi za neupoštevanje otrokove osebnosti. Če mu torej podarimo igračko, ki ne ustreza njegovim letom, se z njo ne bo znal pravilno igrati. Čeprav bo poskušal ne bo doimel lepote igre, kar bo vplivalo negativno na njegovo čustveno življenje. Prav tako ne smemo kupovati šestletnemu otroku igračk iz gume, trobente ali lopatke. Le-te ga ne bodo več zadovoljile.

Ali se moramo pri izbiri igrače ozirati na otrokove želje? Vsekakor, vendar ne izključno. Otroške želje ne smemo zanemarjati, vendar tudi ne smemo upoštevati njegovih trenutnih zahtev kot izključni kriterij za izbiro igrače. Ali bomo triletni deklici kupili veliko in drago punčko, če jo že delj časa vztrajno zahteva?

Prepričani smo lahko, da bi ji prinesla taka igračka poleg veselja tudi razočaranje: ne bi ji mogla položiti v posteljico, če bi se je upala oblačiti ali slačiti, je umivati ali česati, saj bi nenehno živela v strahu, da je ne bi razbila. Otrok bi se igral mnogo lepše in bolje s kakšno preprostejšo lutko iz blaga.

Trpežnost predstavlja pri izbiri igračk važno vlogo. Kakšno korist ima otrok od igrače, če mora nenehno paziti, da je ne umaže ali ne razbije? Saj vendar dobro vemo, da bo prej ali slej hotel izvedeti, kaj se skriva v njej. Mar se vam še ni zgodilo, da je vaš štiriletni sinko z velikim navdušenjem razstavil drag avtomobil samo zato, da bi videl, kako je narejen? Vsekakor moramo otroka poučiti, kako mora ravnati z igračko, vendar ima tudi ta pouk svoje meje. Če mora preveč paziti nanjo, izgubi igranje svojo vzgojno vrednost. »Razbijaški« nagon otroka je upravičen, otrok je radoveden, njegova težnja po novih spoznanjih je tako velika, da ne pomisli na to, kaj se bo zgodilo z igračko pozneje. Zaradi tega mu moramo nuditi trajno in dobro igračko, ki se lahko razstavi in sestavi, k čemer stremi tudi sodobna proizvodnja igračk.

Tudi higienske plati ne smemo zapostavljati. Dojenček ima navado, da tlači v usta vse, kar mu pride pod roko. To dela instinktivno, brez ozira na to, ali je igrača čista ali ne. Na tak način se lahko dete kaj hitro okuži. Zaradi tega bomo kupili za tako majhnega otroka igrače, ki se dajo prati in razkuževati. Ne smejo biti ostre niti pre-majhne, da se otrok ne bo ranil ali jih pogoltnil.

Pri igračah moramo upoštevati tudi estetsko stran. Otroka ne smemo navajati na manj-vreden kič, ki še vedno zavzema vidno mesto v naših izložbah; kič, ki nima nobene zveze z vzgojno uporabo igračke.

„Kaj? Izdati hočete našo stvar?“

„Kaj sploh vem o vaši stvari! Tukaj je vse drugače, kakor ste nam pripovedovali. Kdo vam daje pravico vdirati med te ljudi?“

Leuwenhoutov obraz je otrdel in postal grozeč.

„Prav, povedal vam bom nekaj, kar mi pravzaprav ne bi bilo treba. Delam za velikega, genialnega človeka z mogočnimi zvezami in s še mogočnejšimi načrti. Lahko si mislite, da z njim sodeluje tudi lastnik časnika, saj vas sicer ne bi bil poslal na to pot! Ta mož živi v skrivnostnem mestu Ipsilon; že dolga leta se ukvarja z veliko iznajdbo — gradi vesoljsko ladjo, s katero meni poleteti na Mesec. Priznati morate, da je to veličastno podjetje. Birger Mundus, o katerem ste bržkone že slišali, pa mu je načrte ukradel in gradi sedaj podobno ladjo sam. Se vam ne zdi, da bi bilo treba te gangsterje naučiti spo-dobnosti?“

„Dragi Leuwenhout, ne zdi se mi, da so ti ljudje tavori in gangsterji. Zdi se mi pa možno, da je listi tvaš mož iz Ipsilon šef nekakšne mednarodne zločinske organizacije!“

„Hudiča, ali je Birger Mundus kaj drugega? Sicer pa, jaz delam za Borriesa...“

Mabel se je zmagoslavno nasmehnila. „Torej Borries je vaš vodja lme, ki si ga bo treba zapomniti!“

„Prekleto, res je. Borries mu je imel in ime si kar zapomnite. Ves več si ga bo moral nekoga dne zapomniti!“

„Oho, s te zanesenjaške plati vas pa še ne poznam!“

„Me boste že spoznali!“

„Neumnost, ki jo pripravljate, mi pove dovolj o vas in o vašem razumu. Kaj neki boste s petimi ljudmi opravili proti vsej oazi?“

(Dalje prihodnjič)

Izobražena tajnica

Potreboval sem novo tajnico. Dosedanjo je vzel hudič. Tisočkrat sem si zaželel: »Da bi jo vzel hudič!« Nakar se je to zgodilo — in jaz sem ostal na cedilu.

Tokrat sem hotel izobraženo tajnico. Tajnico s primerno splošno izobrazbo. Tako je lažje delati, pa tudi za splošen ugled je boljše: »Kako pametna je ta tajnica. Kako pameten mora biti šele njen šef!«

Tako ljudje navadno verujejo. In pričelo so prihajati.

Vstopila je prva kandidatka. Bila je čedna in simpatična.

»Imel sem smolo s svojo prejšnjo tajnico. Bila je neumna kot noč. Zato bi zdaj rad pametno tajnico. Popolnoma drugače je pri delu, če tudi ostali razpolagajo s kaj več kot samo povprečno izobrazbo. Zato bi vam rad postavil tri preizkusna vprašanja.«

»Prosim,« se je nasmehnila.

»Katero je glavno mesto Norveške?«

»Kopenhagen.«

»Zal ni točno. Oslo. Toda človek se lahko zmoti. Še drugo vprašanje: Zaradi kakšne tegobe je trpel Beethoven?«

Pomislila je: »Nikoli ni imel denarja.«

Požrl sem pravi odgovor. Še tretje vprašanje:

»Kaj je to fjord?«

»Avtomobilska znamka.«

»Avtomobilska znamka je Ford, fjord pa je globok morski zaliv v kopno s strmimi obalami,« sem dejal in dodal: »Za ta trenutek se ne morem odločiti — sporočil vam bom pismeno, vaš naslov imam...«

Druga kandidatka je bila platinasta plavalaska. Prišla je naravnost z lepotevga tekmovalca. Ni bila izbrana.

»Imel sem smolo s svojo prejšnjo tajnico. Bila je neumna kot noč. Zato bi zdaj rad pametno tajnico. Popolnoma drugače je pri de-

Kljub bombam operacija krave

(Odlomek iz trilogije VLIMMENOVA MLADOST)

Ne da bi prišel v slik z vojskujočima se strankama, pride na svoj cilj. Truplo so zvezli na dvorišče in klavec Huiskens je drobno je vzel iz njega. Piet Smits pride Vlimmenu naproti: Ja, tri krave že imajo napihnjene trebuhe.

Stopita v hlev. Štiri živali so že spet tako »suhé«, da mu zanje ni treba več skrbeti. Eden izmed primerov, ki so se razvijali najbolj ugodno, je nespremenjen, dve kravi pa, kakor kaže stetoskop, visita na nitki.

Pravzaprav mu sploh ni treba več delati težkega sklepa, to je opravil že drug Vlimmen pred njim. »Piet, tu ostane samo še eno: Operacija! Ne verjamem, da imam vse potrebno s seboj, pomagali si bomo morali. Ti dve kravi mi torej lahko še pogineta v rokah.«

Vodo — brisače — mizico s čistim prirom za instrumente. Pa se spet sleče in si v izbi nadene pajaca, zdaj pa veliko hitreje! Ampak v enem je pred svojim kolegom Wiegelsmom na boljšem: ta se je moral zadovoljiti s katrovim oljem, on ima prontosil!

Za britje mu ne ostane več časa. Krava-ma s čistim valvanolom razkuži operacijsko mesto in jima da injekcijo, da ju lokalno omoči. Zdaj pa mora paziti na pravi razpored. Najprej mora poiskati boben iz torbe na motorju in ga odpreli, potem roke umiti, nato pripraviti instrumente in šivanke. Brž — brž...!

Upajmo, da je ta skalpel zadosti oster! Zamašena cevka mora ven, zdaj pa reži kar se da natanko na mestu, kjer je zabodel trokar. Zareza, trideset centimetrov dolga, bo zadosti. Nožiček gladko prereže kožo, trebušne mišice in prepono. Robovi rane ob silni napetosti široko zazijajo. In tedaj se napeti prežvekovalnik izboči ko balon in sili na dan. Vlimmen v levici drži Peanov prižemnik in zdaj s skalpelom zabode v prežvekovalnik. Žvižgaje uhajajo plini, delci krme letijo z njim iz njega. Hitro se prazni balon in s tem prežvekovalnik izginja. Vlimmen o pravem času vtakne prižemnik v ranico, da organ popolnoma ne zdrsne nazaj v trebuh.

Ta pacientka je za zdaj iz nevarnosti; obrne se k drugi. Dobro ve: krava ostane na nogah, dokler le more, široko razkoračena, da ima napihnjene trebuhe več prostora. Pritiska tal ne prenese več in, kadar leže, konec ni več daleč.

»Piet, naj eden popazi, da krava ne cepne! In če bo hotela leči, me pokličiti!«

Težek udarec bombe mu preseka besedo. Zemlja se trese, stekla žvenketajo. To je bilo prav blizu! Otrčje besen zakliče: »Mir! Hudiča vendar!« Duška si mora dati kakor koli že. Potem vidi, kako najmanjši otrok caplja iz hleva. »Tu ostani, mala! V hlevu si vsaj pred drobci na varnem. In Huiskensa pokličiti noter! Vselej pridejo najmanj trije zapovrstjo. Baterija je namreč iz treh...«

Klavec Huiskens zdaj samo gleda in poslušča. Saj to je tako rekoč njegova stroka. Tu se lahko še kaj nauči, vsekakor pa bo lahko zmerom kakšno rekel o tem, pa še kako! Zdaj se polasti lopatice, na kolenu odlomi držaj, s krepkimi zamahi ga izvleče iz nje in lopatico izroči Vlimmenu.

Ja, tako pojde malo bolje, ampak... Pred davnimi leti je bila nekoč v časopisu »Življenje« vesela stran o Barendju Gro-movniku in Mii s finimi ročicami. Tu zdaj Vlimmen čepi s temi ročicami, a po Tillyni izjavi je tisto, kar je najbolj očarljivo na njem, ravno ta par nečloveško velikih parkljev. Ali Tilly zdaj sedi v kleti? Zdaj pač ni treba, da bi jo zavoljo prontosila pekla vest...

»Gospod doktor!« zakliče gospodinja, »poginila bo!«

Plane na noge. »Sposobnega fanta potrebujem, da bo zdaj praznil ta vamp! Ali še rajši dekle, če si upa, dekleta imajo manjše roke!«

»Bi ti, Lien!« vpraša Piet Smits.

»Ha, jaz bi že mogla, gospod doktor!« reče največja izmed plavalask in se ponosno zasmeje.

Vlimmen si v vedru z valvanolom že razkužuje roke. »Ti si prava!« jo hvali. »Hitro mora iti, ampak previdno. Nič ne smeš pokvariti!«

Mizico morajo postaviti zraven krave,

za oddih in razvedrilo

lu, če tudi ostali razpolagajo z nekaj več kot s povprečno izobrazbo. Zato bi vam rad postavil nekaj vprašanj.«

»Le kar,« je dejala, »začnite!«

»Ali veste, kdo je skomponiral »Aido?«

»Johann Strauss.«

»Ne, Johann Strauss je komponiral »Na lepi plavi Donavi«. Ali pa morda slučajno veste, kako visok je Mount Everest,«

»Stirideset tisoč kilometrov!« je dejala z žarečim licem.

Poskusil sem tretje vprašanje: »Kaj je to detektor?«

»Človek, ki išče zločince...«

Se ena kandidatka je čakala. Povabil sem jo v sobo. Zaprl mi je sapo. Bila je kot iz pravljičice. Komaj sem ji lahko ponudil stol. Po hrbtu se mi je sprehajalo nekaj tisoč mravljincev. Končno sem lahko dejal: »Torej vi ste...«

Odmahnila je.

»Imela sem smolo s svojim prejšnjim šefom. Bil je neumna kot noč. Zato bi rada zdaj pametnega šefa. Popolnoma drugače je pri delu, če tudi ostali razpolagajo s kaj več kot samo povprečno izobrazbo. Zato bi vam rada postavila tri preizkusna vprašanja.«

Sedel sem trd od presenečenja.

»Prosim,« sem dejal brez glasu.

»Kakšno je bilo pravo ime Voltaira?«

»Mislim... Montesquieu...« sem zajeljal.

»Zal — bil je Jean Marie Arouet,« me je popravila. »Na katerem otoku je živel Robinson?«

»Na Crusoe!« sem bleknil in takoj vedel, da sem pogrešil.

»Na otoku Masatiera, v skupini Fernandezovih otokov!« me je poučila. »No in zdaj še tretje, lažje vprašanje: Kaj je to tonzura?«

Pokazal sem na svojo glavo.

»To, kar imam tu zgoraj.«

»Ne. To, kar imate vi, je popolnoma navadna pleša!« je dejala lepotica in se dvignila. »Za ta trenutek se ne morem odločiti — sporočila vam bom pismeno...«

In že je ni bilo več. Jaz pa sem obsedel, kot bi me grom. Potem sem sprejel prvo, ki se je ponudila, čeprav je zanjo bil otok Capri nočni bar, Richard Strauss pevec zabavnih popevk in je živela s pravopisom v neomajnem sovrštvu ter je vsak hip prihajala v mojo sobo ker ni znala brati lastnih stenogramov.

Sovražim preveč pametne tajnice...

Bum! Tu je že drugi! Klavec upognjen plane v hlev in se smeje od strahu. »Vrag jih vzemi, kako prekleto je to treščilo! Velik oblak čada in prahu, kakšnih sto metrov od tod, tja proti riedelski cesti...«

Sto metrov, si misli Vlimmen, njemu se je zdelo veliko bližje. Ampak če je bilo to namenjeno sinu bavarskega kolega, se morajo naučiti malo bolje meriti.

Tedaj pribrihno letalo, a se mu očitno ne mudi prehudo. Opazovalec topništva? Potem pa naj s svojim mikrofonom le kar hitro korigira ogenj!

Medtem pa sam stoji, ne da bi se mogel ganiti, in s prižemnikom krepko drži rob prežvekovalnika. Tedaj se razpoči tretja eksplozija očitno veliko bližje. Smitsovi so razburjeni in sprašujoče pogledajo vanj, ko da tudi v teh rečeh ve svetovati. Skoraj se sam sebi zazdi ko kak vojskovodja.

»Ljudje, nič boljšega ne moremo napraviti, ko da delamo dalje. To je edino, kar ima še smisel; nazadnje gre za dve kravi. Proti bombam pa smo tako brez moči.«

To zaleže. Eden izmed fantov molče stopi k drugi kravi. Gospodinja za njim in ne odtrga pogleda od živali. Kljub razburjenju se mora na tihem režati, ko si misli: Če bi se vse tole odigravalo pri Verdaasdonkovih! Tu ni o paniki ne duha ne sluha, tu ni vreščočih žensk, brezglavih kočkov.

Zdaj pride rez v prežvekovalnik, malo krajši, približno petnajst centimetrov. Vzame ščipalko z mizice in hitro fiksira robove rane v želodcu, da nastane nekakšen lijak iz mesa. A zdaj nima več ščipalk. Napenjanje je sicer popustilo, a s tem prežvekovalnik še ni prazen. »A imate še kaj veder?«

Z eno roko zajame penasto kipečo kašo iz vampa. V daljavi vojna brni in bobni, a trdih udarcev ni od nikoder.

»Kaj nihče ni pazil kdaj je padla zadnja bomba?«

»Pred šestimi, sedmimi minutami,« reče Piet Smits.

»Tedaj pa najbrž premikajo ogenj.« Kaj to pomeni, gotovo ne razumejo, si misli. A če naj bi ostalo pri teh treh udarcih, potem bo posledaj ostal zanje nepogrešljiv, ko papež. In zakaj pa tudi ne bi šlo po sreči?... No, no, ptički, ki prezkodaj pojo...

Čez čas mora ugotoviti, da takole z roko ne gre zadosti hitro — saj je bilo vendar kraljevsko kosilo skoraj dve sto litrov. »Saj imate kakšno lopatico za premog?«

Majhen, živahen fant ju prinese in v resnici je lepo obrisana. Za takšne ljudi človek rad dela. »Pa odlomi držaj!«

ki skoraj omahuje, a se instrumentov ne smejo dolikati. Skoraj tako lepo že gre, ko da so to počeli že zdavnaj. Človek bi jih lahko bil vesel. Skalpel s hitrimi, varnimi rezi zaseka natanko proti prežvekovalniku... Zdaj pa vzdrži, prosim, en sam trenutek še, cenjena, samo še nekaj sekund...! Nenavadno nevljudno je umirati kirurgu pod nožem. Tega nikakor ne maramo. Pozneje, precej, ko se je operacija posrečila, tedaj lahko pogineš za kakšno komplikacijo, če že mora biti neizogibno tako.

ZADOBROVOLJO

V SOLI

Učitelj vpraša v šoli brihtnega Mihca: — Kaj misliš, Mihca, ali bi lev raztrgal človeka, če bi nosil belo zastavo?

— Odvisno je od tega, kako hitro bi jo nosil — se odreže Mihca.

PRIJATELJI MED SEBOJ

— Pavel, dolgo te že poznam kot dobrega prijatelja, prosim te, daj mi nasvet: prilično imam, da se poročim z bogatim dekletom, ki pa mi ni pri srcu — poznam pa revno deklico, ki jo res ljubim. Kaj naj naredim?

— Miha, poslušaj srce! — mu svetuje Pavel — meni pa daj naslov bogate neveste!

DOBIL JE OKRASKE

— Draga, ali se zato jeziš name, ker sem sinoči prišel domov s črnimi podplutbami?

— Ne, stari. Domov si prišel brez njih. Te okraske sem ti dala jaz!

TEHTEN VZROK

Jožica (zunaj): — Anka, odpri!
Anka (znotraj): — Ne morem, ker nisem oblečena.

Jožica (zunaj): — Nič hudega, saj sem sama.

Anka (znotraj): — Jaz pa nisem sama!

NI BILO PROTIZAKONITO

Študenti so šli pozno iz gostilne in peli na ulici. Ustavi jih stražnik in jim reče:

— Ali ne veste, da ne smete peti, ko greste iz gostilne domov?

— To že vemo, toda mi še ne gremo domov.

Ni nespametno

Skušnje učijo, da skušnja ne nauči človeka niti najmanjšega.

Politika je umetnost, ki daje možnost, da lahko kdo vroče železo prileplje s tujimi rokami.

Ženske so na svetu, ki si ne morejo privoščiti razkošja, da bi se lahko poročile z moškim brez denarja.

Kjer mnogo šušljajo, tam po navadi tudi precej lažejo.

Ne vprašuj medveda, ali medvedje res kradejo med, marveč — čebele.

Kakor iz otroka rastejo ljudje, tako iz idej nastajajo ideologije. Kako čedni so oboji, dokler so majhni.

Mnogi ljudje so kakor luknje v ementalnem siru. Ne vonjajo po ničemer in nam ne dajejo ničesar, ven-

dar bi jih le pogrešali, če bi jih ne bilo tamkaj.

Naša notranjost naj bo različna od velike množice, naša vnanjost naj se ji prilagaja.

Učili so nas: marljivost je nekaj dobrega, lenoba pa prav nasprotno. In vendar: prefirana marljivost ni zdrava in tudi lenobi je treba včas storiti kakšno uslugo. Kajti lenoba dopolnjuje pridnost.

Komur leže pečeni golobi v usta, se mu zdi že žvečenje precejšnje delo.

Ženska je pametnejša od moškega, ker ve sicer manj, zato pa razume mnogo več stvari.

Črnci si prizadevajo, da bi s trobljenjem pregnali zle duhove, avtomobilski vozači pa uganjajo enako za čimvarnejše in hitrejšo potovanje.

Sovjetska zveza in ZDA so predložile skupno izjavo o načelih razorožitve

V sredo preteklega tedna so Sovjetska zveza in Združene države Amerike predložile tajništvu Organizacije združenih narodov skupno izjavo vlad obeh držav o načelih razorožitve. Izjava vsebuje osem načel in je rezultat 25 razgovorov, ki sta jih o razorožitvi imela v Washingtonu, Moskvi in New Yorku sovjetski predstavnik Zorin in ameriški predstavnik McCloy. Skupni izjavi so priloženi skupni in samostojni dokumenti vlad v Washingtonu in Moskvi. O skupni izjavi bo razpravljala Generalna skupščina OZN, ko bo na dnevnem redu vprašanje razorožitve.

V uvodu izjave obe vladi ugotavljata, da sta si izmenjali poglede v smislu resolucije Generalne skupščine OZN od marca 1960, istočasno pa poudarjata svojo podvrženost vsem določbam resolucije od 20. novembra 1959 o splošni in popolni razorožitvi.

Obe vladi sta mnenja, da je za olajšanje splošne in popolne razorožitve potrebno, da se vse države držijo mednarodnih

sporazumov, se vzdržujejo slehernega dejanja, ki lahko poveča mednarodno napetost in da skušajo rešiti vse spore na mirnem način. Obe vladi sta se sporazumeli, da bosta pripravili svoja načela kot podlago poznejših večstranskih razgovorov in pogajanj v razorožitvi ter pozivata druge države, naj sodelujejo, da se čimprej doseže sporazum o splošni in popolni razorožitvi v skladu s temi načeli.

Vsebina načel o razorožitvi

● Namen pogajanj je sporazumeti se o programu, ki naj zagotovi:

a) da je razorožitev splošna in popolna in da vojna ni več orodje za reševanje mednarodnih vprašanj;

b) razorožitev naj spremlja uvedba postopkov, ki naj zajamčijo mirno urejevanje sporov in dejanske ukrepe za ohranitev miru v skladu z načeli listine OZN.

● Program za splošno in popolno razorožitev bo moral zagotoviti, da države razpolagajo samo s tistim nejezdrskim orožjem, ki je potrebno za vzdrževanje notranjega reda in varnosti, in da se te države sporazumejo, da bodo dale na razpolago osebje za sile miru OZN.

● V ta namen bo moral program vsebovati potrebne ukrepe za:

a) razpustitev oboroženih sil, ukinitve vojaških naprav, vstevši oporišč, prenehanje izdelovanja orožja ter prilagoditev obstoječega orožja za miroljubne namene;

b) odpravo vseh zalog jedrskega, kemijskega in bakteriološkega orožja ter drugega orožja za množično uničevanje ter prenehanje izdelovanja tega orožja;

c) odpravo vseh sredstev za izstreljevanje orožja in množično uničevanje;

d) ukinitve organizacij in ustanov, katerih namen je organiziranje vojaških naporov, prenehanje vojaškega vežbanja ter ukinitve vseh ustanov za vojaško vežbanje;

e) ukinitve vojaških izdatkov.

● Program se bo moral izvajati postopoma do popolne izvedbe in vsaka proučitev in vsak ukrep bosta morala biti izvršena v določenem roku. Pred prehodom v naslednjo stopnjo bo treba ugotoviti, ali so bili izvršeni

ni vsi ukrepi, ki so bili določeni v prejšnji stopnji.

● Vsi ukrepi bodo morali biti uravnoteženi tako, da v nobenem trenutku njihovega izvajanja ne bo imela nobena država ali skupina držav vojaške prednosti.

● Vsi ti razorožitveni ukrepi se bodo morali izvajati od začetka do konca pod strogim in učinkovitim mednarodnim nadzorstvom, ki naj zagotovi, da vsi prizadeti izpolnjujejo svoje obveznosti. Za nadzorstvo in inšpekcije se bo morala ustanoviti v OZN mednarodna organizacija za razorožitev ob sodelovanju vseh pogodbenic. Tej organizaciji in njenim inšpektorjem bo moral biti zagotovljen neomejen dostop brez katerekoli prepovedi na vsak kraj, kamor bo potrebno za učinkovite ugotovitve.

● Napredovanje razorožitve bodo morali spremljati ukrepi za okrepitev miroljubnih ustanov. Sprejeti se bodo morali razni ukrepi, med njimi obveznost držav, da dajo OZN na razpolago sporazumno število vojakov za ustanovitev mednarodne varnostne sile, zato da bodo Združeni narodi lahko učinkovito preprečili in eliminirali vsako grožnjo ali pa uporabo orožja kot kršitev namenov in načel Združenih narodov.

● Države, ki se bodo udeležile pogajanj, si bodo morale prizadevati, da v čim krajšem času izvedejo v čim večji meri sporazum. Nadaljevati bodo morale z naporom, dokler ne bo dosežen sporazum o celotnem programu. Truditi se bodo morale, da se zagotovi čimprejšnji sporazum o izvajanju razorožitvenih ukrepov, ne da bi to škodovalo poznejšemu sporazumu o celotnem programu, in tako, da ti ukrepi postanejo del tega programa.

Kdo bo privedel ta načela do sklepov in do njihovega uresničenja?

Skupna načela o razorožitvi dveh glavnih vojaških sil, ki sta si istočasno najbolj v laseh, odpirajo novo fazo pogajanj OZN za razorožitev v svetu. Ona dajejo splošne osnove za nadaljna pogajanja o razorožitvi, manjka jim pa skupni predlog, kakšen organ oz. katere države se bodo pogajanj udeleževale. O tem vprašanju pa vladi ZDA in ZSSR nista prišli do kompromisnega predloga, kar tudi sami ugotavljata v posebnem sporočilu, ki sta ga priložili svoji zgoraj navedeni izjavi.

ZDA omenjajo, da je bil zadnji organizem na tem področju odbor desetorice, ki je prekinil delo junija 1960. Tej desetorici so pripadale s strani Zahoda Amerika, Anglija, Francija, Italija in Kanada, v Vzhodu pa Bolgarija, Češkoslovaška, Poljska, Romunija in Sovjetska zveza. Po predlogu ZDA so za sestavo organizma, ki bi se pogajal o razorožitvi v duhu teh načel, predvidene štiri variante:

1. Obnoveitev odbora desetorice v stari sestavi.
2. Vključitev v ta odbor 3 članov, ki niso člani NATO ali Varšavskega pakta. Od teh naj bi bil eden predsednik, dva pa podpredsednika odbora.
3. Odbor 20 držav, v katerega naj bi poleg omenjene desetorice prišle še naslednje države: za Azijo Pakistan, Indija in Japonska, za Afriko in Srednji vzhod Združena Arabska Republika, Nigerija in Tunizija, za Latinsko Ameriko Mehika, Brazilija in Argentina, za Evropo pa Švedska.
4. Razorožitveni odbor OZN, v katerem bi bilo zastopanih vseh 99 držav članic OZN. Temu nasproti je Sovjetska zveza še vedno mnenja, da bi razorožitveni odbor sestajal iz petih vzhodnih in petih zahodnih držav ter nadaljnjih petih nevtralnih držav. Tak sestav razorožitvenega odbora je Sovjetska zveza že zahtevala na zadnjem zasedanju Generalne skupščine OZN.

Skupna izjava je vzpodbudna, še lepši pa bi bili dobri zgledi

Nedvomno je skupna izjava vlad ZDA in Sovjetske zveze o načelih razorožitve v stanju, da odpravi ovire, ki so lanskega junija privedle do razhoda razorožitvene konferenec desetorice vzhodnih in zahodnih evropskih držav v Zenevi. Male države, ki predstavljajo v OZN večino in ki so prišle na XVI. zasedanje Generalne skupščine od beograjske konference nebloksovskih držav politično vzpodbujene in okrepljene, bodo nedvomno tudi dale konstruktiven predlog za kompromis o sestavi organizma, ki bo lahko začel nadaljevati pogajanja o razorožitvi. Da se bo njihov predlog verjetno razlikoval od sovjetskega in variant ZDA, je precej verjetno. Tako v sovjetskem predlogu kakor tudi v prvih treh ameriških variantah bi v odboru dominirale evropske države ali pa države, ki pripadajo več ali manj enemu od obeh

blokovi. Vse premalo pa so v njih upošteevane nebloksovske države.

Skupno izjavo ZDA in Sovjetske zveze o načelih razorožitve je spričo večtedenske napetosti med Vzhodom in Zahodom svet sprejel kot blagodejno vest o pomiritvi te napetosti in odklanjanju neposredne vojne nevarnosti. Ona je v skladu z zadnjimi izjavami predsednikov obeh vlad o pripravljenoosti na medsebojna pogajanja. Še lepši pa bi bilo, če bi na obeh straneh istočasno z objavo teh načel prenehali s atomskimi poizkusi, premikanjem vojaških sil in rožljanjem z orožjem. To bi bil najlepši vzgled vsemu svetu, zlasti pa onim skupinam, ki vojni napetosti tako radi prilivajo olja.

Tako pa kljub vsemu poizkuse z jedrskim orožjem nadaljujejo na Vzhodu in Zahodu.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.
Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.10 Jutranja gimnaslika — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Za gospodinjstvo — 11.00 Zabavna glasba — 13.10 Opaldanski koncert — 18.55 Sport — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila — 22.10 Pogled v svet.
Sobota, 30. 9.: 8.00 Naš vrst — 13.05 Opaldanski koncert — 14.15 Pozdrav nate — 15.50 Kramljanje o znakah — 16.30 Žena v poklicu — 17.10 Melodije z Dunaja — 18.25 Kjer se poje, tam se lahko mirno vsedež — 20.15 Slušna igra „Turandot“.
Nedelja, 1. 10.: 8.05 Kmečka oddaja — 9.00 Včerajšnji favoriti šlagerjev — 11.00 Od dežele do dežele — 13.00 Operna glasba — 13.45 Koroška lovsko ura — 16.30 Krížem po svetu, krížem skozi čas — 18.00 Mostni orkester iz Innsbrucka — 19.00 Nedeljski šport — 20.15 Nemurljiv Olimp — 21.15 Pozdrav z Dunaja.
Ponedeljek, 2. 10.: 8.00 Domača književnost: pred 100 leti — 13.15 Opaldanski koncert — 15.00 Posebej za vas — 15.45 Koroška knjižna omara — 17.10 Popaldanski koncert — 18.25 Za vas, za vse! — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.30 Platična izjava o ljubezni — 21.15 Turške oslarije Nas-reddin Hođe.
Torek, 3. 10.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 13.00 Pestro mešano — 14.45 Celrt ure mladinskega referata — 17.10 V koncertni kavarni — 18.00 Mesec dni deželne politike — 19.00 Srečna Avstrija — 20.15 Gospod Pum iziš morilca — 21.30 Pasem za lahko noč.
Sreda, 4. 10.: 8.15 Komarna glasba — 15.00 Glasba za mladino — 16.00 Glasba na tekočem traku — 17.10 Glasba, ki nam dopada — 18.15 Pomoč potrebujes vsakdo — 18.30 Znanstvena govorilna ura — 20.15 Koncert Dunajskih filharmonikov — 22.20 Plesna glasba.
Četrtek, 5. 10.: 8.10 Orkestralni koncert — 13.30 Mala melodija — 14.45 Ura pesmi — 15.45 Koroški avtorji: Otto Maria Polley — 17.10 Glasba iz čarobne dežele — 18.05 O ti lapi l'ubi slavček — 18.35 Mladinska oddaja — 20.15 Lovska ura s planinskega sveta — 21.00 Zveneča alpka dežela.
Petek, 6. 10.: 8.15 Jutranji koncert — 15.00 Komorna glasba — 15.45 Kulturno ogledalo — 17.10 V koncertni kavarni — 18.00 Slušna igra: Odgon s planine — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Glasba je trum! — 21.00 Znameniti dirigenti.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.
Dnevne oddaje: 6.10 Z glasbo v dan — 7.10 Beleške iz dnevnika — 9.05 Solska oddaja — 11.45 Kmečka oddaja — 12.03 Za avtomobiliste — 15.00 Solska oddaja — 17.10 Kulturne vesti — 19.30 Zabavna oddaja — 21.55 Sport — 22.10 Pogled v svet — 23.10 Večerna izdaja — 23.20 Glasba za nočnega delavca.
Sobota, 30. 9.: 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.15 Ti in Eival — 11.00 Narodne viže — 13.35 Znameniti umetniki — 14.15 Srečanje pri televiziji — 17.10 Celovski komorni orkester — 17.40 Po sledih Rimljanov — 19.10 Oddaja zveznega kanclerja — 20.00 Vseh devet! — 21.15 Pariški Abc — 22.15 In jutri je nedelja.
Nedelja, 1. 10.: 8.15 Kaj je novega? — 9.00 Operni koncert — 13.10 Oddaja za avtomobiliste — 14.30 Thomas Mann: Izpovedi pustolovca Filiksa Krulla — 17.10 Zavosa gor! — 19.10 Teden svetovnih dogajanj — 20.00 Bavorska-Avstrijska-Švica — 22.15 Sport iz vsega sveta.
Četrtek, 5. 10.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 10.15 Solska oddaja: glasba na Predarlškem — 14.10 Pomembni orkestri: simfonični orkester San Francisco — 17.15 Raziskovalci v gosteh — 18.00 Glasba za zabavo — 20.00 Glasba razveseli človeško srce.
Petek, 6. 10.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 11.00 Za ljubitelje resne glasbe — 13.30 Za prijatelja oper — 15.30 Mandolinski zvoki — 16.30 Glasba za mlada in zaljubljena — 19.30 Slušna igra: Nevarnost — 20.45 Celki intermezo — 22.15 Swingparty.

Slovenske oddaje

Nedelja, 1. 10.: 7.30 5 pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.
Ponedeljek, 2. 10.: 14.15 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Iz tehnik in znanosti. — 18.00 Pojeta Zenski vokalni kvartet in Slovenski oklet.
Torek, 3. 10.: 14.15 Poročila, objave. — Na zapečku.
Sreda, 4. 10.: 14.15 Poročila, objave. — Za ženo in dekle. — Kar želite, zaigrama.
Četrtek, 5. 10.: 14.15 Poročila, objave. — Koroški kulturni pregled.
Petek, 6. 10.: 14.15 Poročila, objave. — Stari znanci: Zvon.
Sobota, 6. 10.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — 18.25 20 minut dobre volje.
Nedelja, 8. 10.: 7.30 5 pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 5.05, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 22.00, 23.00, 24.00.
— 12.15 Kmetijski nasveti ali Radijska kmečka univerza
Dnevne oddaje: 5.00 Dobro jutro — 5.10 Nekaj domačih — 17.00 Lokalni dnevnik — 19.30 Radijski dnevnik
Sobota, 30. 9.: 8.05 Poštarček v mladinski glasbeni redakciji — 8.55 Ljuba Toš: Kaj je na koncu povedal oče Jakob — 10.15 Zabavne melodije na tekočem traku — 12.45 Pevka Marjana Deržaj — 13.10 Glasbeni desert — 14.00 Za odih in razvedrilo — 16.00 Humoreska tedna: Nečedna zgodba (Cehov) — 16.40 Mešani pevski zbor France Prešeren iz Kranja — 18.00 Slavni pevci nam pojo — 18.45 Okno v svet — 20.00 Domače viže za sobotni večer — 21.00 Melodije za prijatelje konec tedna — 22.15 Oddaja za naše izseljence.
Nedelja, 1. 10.: 8.10 Mladinska radijska igra: Erazem

V Sovjetski zvezi so isti dan preizkusili nadaljno atomsko bombo, ki je že štirinajsta v zadnjih tednih. Ameriška vlada oz. prezident Kennedy pa je na protest Kanade zaradi ustavljanja ameriških bombnikov s atomskimi torovi na teritoriju Kanade zahteval, da Kanada prekliče to svojo prepoved in da dovoli ZDA na svojem teritoriju tudi še skladišča za atomsko orožje.

in palcuph — 9.05 Z zabavno glasbo v novi leden — 10.00 Se pomni, tovariši! — 10.30 Domače viže — 11.40 Plemarila višnja — rarsca — 13.30 Za naša vas — 13.50 Koncert za vas doma — 15.30 Operne melodije — 17.00 Sportna popoldne — 20.00 Vaša popevka za „Opalija 1961“ — 21.10 Zivljenje velikih romantikov.
Ponedeljek, 2. 10.: 8.05 Zbora „Jože Moškrič“ in „Kajuh“ — 8.55 Oddaja za otroke — 9.25 Dopoldanski operni koncert — 10.15 Zabavni polpuri — 12.00 Ansambel Srečka Dražila — 13.30 Med skladbami Vilka in Slavka Avsenika poje narodne Tona Kozlevčar — 15.40 Domači pevci zabavne glasbe — 16.00 Naši papolniki na tujem — 17.15 Šoferjem na pot — 18.00 Obisk pri čeških opernih skladateljih — 18.40 S knjižnega trga — 20.00 Vaša popevka za „Opalija 1961“.

Torek, 3. 10.: 8.05 Operne uverture — 8.55 Radijska šola: Poletni dan ob Bohinjskem jezeru — 10.15 Pri dunajskih klasikih — 11.15 Branje za vroče dni — 12.00 Glasbena oddaja za otroke — 13.30 Junakinje iz opet Giacomo Puccinija — 14.35 Od Triglava do Ohrida — 16.00 Počitniška zgodba — 17.15 Z domačih glasbenih poljan — 20.00 Poje pevski zbor Radia Sarajeva.

Sreda, 4. 10.: 8.05 Naši glasbeni uspehi v preteklem šolskem letu — 8.55 Oddaja za cibane — 9.25 Od Save do Morave — 10.15 Zabavne melodije — 12.00 Zadovoljni Kranjci igrajo — 13.30 Nekaj posnelkov pihalnih godb v Novi Gorici — 14.40 Mariborski komorni zbor — 16.00 Radijska univerza: Problem renesanse na Slovenskem — 17.15 V sredo popoldne ob radijskem sprejemniku — 20.00 Majhna prodajalna plošč — 21.00 Naši operni solisti pred mikrofonom.

Četrtek, 5. 10.: 8.05 „Drobnice“ — 9.25 Ob obalah južnih morij — 11.00 Kvartet Milana Stanlega s pevci — 12.00 Narodne ob spremljavi harmonike — 13.30 Popularne orkestralne melodije — 14.05 Od tod in ondat — 15.40 Veseli planjarji — 17.30 Turistična oddaja — 18.45 Poletni kulturni zapiski — 20.00 Četrkov večer domačih pesmi in napevov — 20.50 Literarni večer — 21.30 Tri partiture Lucijana Marije Škerčanca.

Petek, 6. 10.: 8.05 Glasba ob delu — 9.25 Operna matineja — 10.15 Naš zvočni magazin — 11.10 Blaz Krnič: Tri pripovedke za klarinet in klavir — 12.00 Vaški kvintet s pevskima paroma — 12.25 Pisani zvoki z Dravskoga polja — 13.30 Trio orgljic Andreja Blumavarja — 14.35 Poljska zabavna glasba — 16.20 Radi bi vas zabavali — 17.15 Koncert za vas — 18.15 Madžarska narodne pesmi — 20.15 Tedenski zunanepolitični pregled — 21.15 Oddaja o marju in pomorščakih.

RADIO TRST

Slovenske oddaje na velu 386,1 ali 990 Kc/sk.

Sobota, 30. 9.: 13.30 Ploščje prvič v oddaji — 14.45 Vokalni kvartet „Večernica“ — 15.30 Padoba s krinko — 18.30 Iz del slovenskih skladateljev — 19.30 Žena in dom — 20.30 Teden v Italiji — 21.00 „Sončni zahod“.
Nedelja, 1. 10.: 8.30 Od nedelje do nedelje — 9.30 Slovenski samospelvi in zborovske skladbe — 11.30 Oddaja za najmlajše — 13.00 Kdo, kdaj, zakaj? — 15.00 Tamburaški ansambli — 17.00 Obzorni filmskega sveta — 18.00 Turistični razgledi — 19.00 Nedeljski vestnik — 21.00 Iz zakladnice slovenskih narodnih pesmi.
Ponedeljek, 2. 10.: 18.30 Mladji solisti — 19.00 Mednarodna tehnična razstava v Turinu — 20.00 Sportna tribuna — 20.30 Glasbena igra.
Torek, 3. 10.: 19.00 „Pisani balončki“ — 21.00 Alpske legende: „Zlato v Jopi“ — 21.30 Koncert pianista Gabriella Devetaka — 22.00 Obrisi ekspresionistične poezije v nemški književnosti.
Sreda, 4. 10.: 18.30 Liki iz opernih del — 19.00 Zdravstvena oddaja — 20.30 Imanitna družina.
Četrtek, 5. 10.: 19.00 Širimo obzorja — 20.30 Znanji dirigenti.
Petek, 6. 10.: 19.00 Obletnica tedna — 20.30 Gospodarska in dela — 21.00 Koncert operne glasbe — 22.00 Garibaldinski pisatelji — 22.30 Romanlična sanata.

TELEVIZIJA

Sobota, 30. 9.: 19.30 Zabeleženo za vas — 19.35 Kaj bomo videli novega — 20.20 Mozaik kratkih filmov — 20.30 Črni Peter.
Nedelja, 1. 10.: 15.00 Evrovizija: Tekma v lahki atletiki med Nemčijo in Sovjetsko zvezo — 17.00 Mladinska oddaja — 18.10 Sedem dni časovnih dogajanj — 18.40 Gotovo vas bo zanimalo — 19.30 Oddaja Zveznega predsednika — 20.00 Komentar k športu — 20.10 Prenos od nemške televizije: opera „Plaič“ — 21.05 Vse kar ima paruli, leli.
Ponedeljek, 2. 10.: 19.30 Zabeleženo za vas — 19.35 Pomočniki človeštva — 20.20 Mozaik kratkih filmov — 20.30 Aktualni športi — 21.00 Špionažni film: Pod imenom: Pet prstov.
Torek, 3. 10.: 19.30 Zabeleženo za vas — 19.35 Televizijska kuhinja — 20.20 Mozaik kratkih filmov — 20.30 Lady Hamilton.
Sreda, 4. 10.: 17.00 Otroška oddaja — 17.55 Za družino: Od igle in nitu — 19.30 Zabeleženo za vas — 19.35 Cuda Eivalskega sveta — 20.20 Mozaik kratkih filmov — 20.30 O ti sladka dunajska glasba.
Četrtek, 5. 10.: 19.30 Zabeleženo za vas — 19.35 Šporni kaledidoskop — 20.10 Mozaik kratkih filmov — 20.20 Prenos iz nemške televizije: Mary Rose.
Petek, 6. 10.: 19.30 Zabeleženo za vas — 19.35 Zalkonska voja in mir — 20.10 Mozaik kratkih filmov — 20.20 Komedija: Državne afera.

POTUJOČI KINO SPZ PREDVAJA

slovenski mladinski film

„DOBRO MORJE“

v soboto, dne 30. septembra ob 20. uri pri Kreuzwirtu pod Jerberkom
v nedeljo, dne 1. oktobra ob 1/23. uri popoldan pri Kovaču na Obirskem
ob 20. uri pri Škorjancu v Banji vasi pri Št. Lipšu

V četrtek, dne 5. oktobra ob 20. uri bo isti film predvajal kino Janach v Št. Jakobu v Rožu

Film je dostopen tudi za mladino izpod 14 let, zato pustite svojim otrokom, da si ga ogledajo. Pripeljite jih na predstavo.